

NPM

Ústav na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Dátum vykonania návštev: 22.-24.9.2025 a 29.9.-1.10.2025
Dátum vydania správy: 26.2.2026

OBSAH

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL	4
PRIEBEH NÁVŠTEVY	5
ZHRNUTIE	6
EXECUTIVE SUMMARY	7
ZISTENIA	8
01 ZAOBCHÁDZANIE S ODSÚDENÝMI	8
01.1. PRÍJEM DO ÚSTAVU	8
01.2. SPRÁVANIE PRÍSLUŠNÍKOV VOČI ODSÚDENÝM	9
01.3. DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY	12
01.4. DISCIPLINÁRNE TRESTANIE	16
02 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	18
02.1. PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE A ORGANIZÁCIA	19
02.2. VSTUPNÉ ZDRAVOTNÉ PREHLIADKY	20
02.3. PODÁVANIE LIEKOV	21
02.4. ŠPECIALIZOVANÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	22
02.5. PRÍTOMNOSŤ PRÍSLUŠNÍKOV ZVJS PRI VYŠETRENIACH	23
02.6. ŠPECIÁLNA STRAVA	23
03 PSYCHOLOGICKÁ A PSYCHIATRICKÁ STAROSTLIVOSŤ	25
03.1. KONTAKT SO PSYCHOLÓGOM A DOSTUPNOSŤ PSYCHOLOGICKEJ STAROSTLIVOSTI	26
03.2. TERAPEUTICKÉ A PORADENSKÉ AKTIVITY	27
03.3. PSYCHIATRICKÁ STAROSTLIVOSŤ A KONTAKT S PSYCHIATROM	28
03.4. PRÁCA S ODSÚDENÝMI SO ZÁVISLOSŤOU MIMO OCHRANNÉHO LIEČENIA	29
04 OCHRANNÉ LIEČENIE	30
04.1. PERSONÁLNE ZLOŽENIE ÚSEKU	31
04.2. REŽIM A LIEČEBNÝ PROCES	31
05 REŽIM DŇA A AKTIVITY	33
05.1. PONUKA AKTIVÍT A VZDELÁVANIE	33
05.2. VYCHÁDZKY	41
05.3. PRACOVNÉ ZARADENIE	42

06	KONTAKT ODSÚDENÝCH S VONKAJŠÍM SVETOM	44
06.1.	TELEFONOVANIE	44
06.2.	VIDEOHOVORY	46
06.3.	NÁVŠTEVY	46
06.4.	KOREŠPONDENCIA	48
07	SŤAŽNOSTNÝ MECHANIZMUS	49
08	MATERIÁLNE PODMIENKY A HYGIENA	51
08.1.	CELY/IZBY	51
08.2.	SPRCHY A HYGIENA	53
08.3.	ODEV	54
08.4.	SPOLOČENSKÉ PRIESTORY	54
08.5.	STRAVA	55
08.6.	BUFET	56
08.7.	VYCHÁDZKOVÉ DVORCE	56
08.8.	KOMPENZAČNÁ MIESTNOSŤ	56
09	PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE	58
	PREHLAD ODPORÚČANÍ	59

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neludskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“). Na základe tohto mandátu vykonáva systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. Systematické návštevy vykonávané ako súčasť NPM majú **preventívny charakter** a ich cieľom je identifikovať možné riziká zlého zaobchádzania vyplývajúce predovšetkým zo **systémových nedostatkov**, tak aby sa ich výskytu zamedzilo aj do budúcnosti.

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, zamestnancami zariadenia alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Monitoring taktiež zahŕňa prehliadku zariadenia, pozorovania, vyhotovovanie fotodokumentácie, analýzu vybraných spisov a záverečný rozhovor s vedením zariadenia. Všetky zdroje informácií sa krížovo kontrolujú, aby sa zabezpečilo, že zistenia sú objektívne a spoľahlivé.

Po skončení návštevy a doplnení podkladov, na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, verejný ochranca práv vydáva osobitnú správu o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia. Finálnu verziu správy zašle všetkým dotknutým subjektom s lehotou na vyjadrenie, pričom očakáva, že sa k správe vyjadria a uvedú, či navrhované opatrenia akceptujú a zrealizujú, alebo navrhnú alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže verejný ochranca práv vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak odpoveď považuje za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť a v zariadení tiež vykonať kontrolnú návštevu. Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko všetkých dotknutých orgánov k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

Záverom je potrebné uviesť, že správa **neobsahuje uzatvorený výpočet problematických oblastí. Samotná skutočnosť, že niektorým oblastiam sa explicitne nevenuje, automaticky neznamená, že tieto oblasti možno považovať za bezvýhradne vyhovujúce, bez potreby akejkoľvek zmeny alebo zlepšenia, a že v budúcnosti sa verejný ochranca práv v rámci úloh NPM týmto oblastiam nebude venovať.** Súčasne verejný ochranca práv upriamuje pozornosť na dynamiku vývoja medzinárodných štandardov v oblasti ochrany základných práv a slobôd. Pri ďalšej návšteve zariadenia preto môže byť posúdenie konkrétnych oblastí, ako aj odporúčaní aktualizované, prípadne modifikované.

PRIEBEH NÁVŠTEVY

V dňoch 22. až 24. septembra 2025 a následne 29. septembra až 1. októbra 2025 uskutočnil monitorovací tím NPM neohlásenú návštevu Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou (ďalej aj ako „ústav“). Návštevy sa zúčastnili členovia NPM tímu – právnici JUDr. Tímea Stránská, LL.M., Mgr. Katarína Jurová, Mgr. Martina Vavreková, JUDr. František Tóth, PhD., Mgr. Terézia Knorová a sociálna pracovníčka Mgr. Michaela Vilhanová. Dňa 24. septembra 2025 sa monitoringu zúčastnila aj prizvaná externá odborníčka, lekárka odboru psychiatria, MUDr. Vanda Valkučáková.

Problematiku podmienok výkonu trestu odňatia slobody v navštívenom ústave sme hodnotili nielen z hľadiska právnych predpisov, ale aj širších teoretických a praktických prístupov vyplývajúcich z medzinárodných ľudskoprávných štandardov.

Z hľadiska vonkajšej diferenciacie v ústave vykonávajú trest odňatia slobody odsúdení muži zaradení do minimálneho stupňa stráženia, zatiaľ čo vnútorná diferenciacia zahŕňa diferenciacnú skupinu B a C. Maximálna kapacita ústavu je 1433 odsúdených, a teda ide o **kapacitne najväčší ústav na Slovensku**. V čase monitorovacej návštevy sa v ústave nachádzalo 1050 odsúdených. Ústav má zriadený aj oddiel špecializovaného zaobchádzania (pre odsúdených s duševným ochorením, pre odsúdených s problémami s adaptáciou na podmienky výkonu trestu a pre odsúdených, ktorým súd uložil ochranné liečenie), uzavretý oddiel, oddiel s bezpečnostným režimom, nástupný a výstupný oddiel. V rámci diferenciacnej skupiny B je jeden z oddielov vyčlenený pre osoby v dôchodkovom veku, resp. poberateľov invalidných dôchodkov, jeden z oddielov je tzv. školiaci, nachádzajú sa na ňom osoby, ktoré participujú v ústave na ponúkanom vzdelávaní.

Bezprostredne po príchode do ústavu požiadal monitorovací tím prítomné vedenie o úvodný rozhovor, poskytnutie súčinnosti a potrebnej dokumentácie. Následne sa presunul na výkon monitoringu výkonu trestu.

Monitorovací tím NPM uskutočnil osobné rozhovory s náhodne vybranými odsúdenými umiestnenými na oddiele špecializovaného zaobchádzania (OŠZ) a na oddiele s vnútornou diferenciáciou „B“ a „C“. Monitorovací tím navštívil aj uzavretý oddiel a oddiel s bezpečnostným režimom (ďalej aj ako „OBR“). Celkovo vykonal monitorovací tím počas návštevy ústavu individuálne rozhovory so 74 odsúdenými a 35 osobami z radov personálu. Monitorovací tím navštívil všetky oddiely v ústave, tj. 20, a viedol rozhovory na každom z týchto oddielov. Okrem toho prebiehali aj neformálne rozhovory pri prehliadke priestorov, najmä na celách, pracoviskách a v jedálni. Všetky rozhovory s odsúdenými osobami prebiehali bez prítomnosti príslušníkov.

Monitorovací tím komunikoval s riaditeľom, vedúcou výkonu trestu, referentmi režimu, pedagógmi, špeciálnym pedagógom, sociálnymi pracovníkmi, psychológmi a zdravotníckym personálom; kontroloval príslušné dokumenty a spisy. Tím navštívil ubytovacie priestory odsúdených, kultúrne aj športové miestnosti, priestory na vychádzky, kancelárie pedagógov, miestnosti referentov režimu, oddiel s bezpečnost-

ným režimom/samoväzbou, zdravotné stredisko, sklad výstrojných súčastí, priestory pracovísk a školiaceho strediska, jedáleň aj bufet. Prítomný personál ochotne poskytol súčinnosť, za čo ďakujeme.

ZHRNUTIE

Na základe zistení monitorovacieho tímu NPM možno konštatovať, že sa v ústave na výkon trestu odňatia slobody v Hrnčiarovciach nad Parnou vyskytujú **závažné nedostatky**, ktoré si vyžadujú **okamžitú pozornosť**. Medzi najväznejšie zistenia patrí dôvodné podozrenie na fyzické násilie vo forme faciek zo strany niektorých príslušníkov väzenskej služby, ktoré sa najčastejšie malo týkať osôb umiestnených v diferenciacnej skupine C, pričom bolo prostriedkom na zabezpečovanie poslušnosti. Takéto správanie, spojené s používaním násilia, je neprípustné a v rozpore so zákonom aj medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardmi.

Rovnako závažne hodnotíme aj zistenia týkajúce sa spôsobu vykonávania generálnych a čiastkových prehliadok izieb v prípadoch podozrenia na pašovanie zakázaných látok a predmetov, ako aj celkový prístup k odsúdeným umiestneným na oddiele 2D2 s prísnejším režimom, ktorí by potrebovali kvalitnejšiu starostlivosť v oblasti závislosti a širšiu ponuku aktivít. Jedným zo základných účelov výkonu trestu odňatia slobody je vytvárať podmienky na resocializáciu odsúdených a podporovať ich pozitívne osobnostné zmeny. Ak však budú odsúdení vystavení ponížujúcemu a násilnému zaobchádzaniu, resocializačné snahy môžu byť výrazne oslabené. Preto považujeme za kľúčové, aby vedenie ústavu v spolupráci s Generálnym riaditeľstvom ZVJS a ďalšími nadriadenými orgánmi zabezpečilo nielen odstránenie identifikovaných nedostatkov, ale aj vytvorenie prostredia, ktoré podporuje zmysluplné trávenie času odsúdených a ich prípravu na riadny život po prepustení.

Pozitívne hodnotíme prácu a proaktívny individuálny prístup personálu na oddiele špecializovaného zaobchádzania, na ktorom mali odsúdení k dispozícii veľké množstvo podnetných voľnočasových aktivít. Spokojnosť prejavovali taktiež odsúdení na oddiele ochranných liečení, oceňovali poskytovanú zdravotnú starostlivosť, terapeutický program a prístup personálu.

V tejto správe sme identifikovali viacero problémov a odporúčame konkrétne opatrenia, ktoré by mohli prispieť k ich riešeniu. Veríme, že implementácia týchto odporúčaní pomôže zvýšiť ochranu práv osôb pozbavených slobody a zároveň zabezpečí, aby sa výkon trestu odňatia slobody uskutočňoval v súlade s princípmi dôstojnosti a rešpektu. Sme pripravení pokračovať v dialógu s príslušnými orgánmi a podporovať ich úsilie o zlepšenie podmienok v ústave.

EXECUTIVE SUMMARY

Based on the findings of the NPM (National Preventive Mechanism) monitoring team, it can be concluded that **serious deficiencies requiring immediate attention** exist at the Hrnčiarovce nad Parnou prison. Among the most critical findings is a reasonable suspicion of physical violence in the form of slapping by certain prison staff members. This reportedly occurred most frequently against individuals placed in differentiation group C and was used as a means of ensuring obedience. Such behaviour, involving the use of violence, is unacceptable and in violation of both the law and international human rights standards.

We assess with equal gravity the findings regarding the methods of conducting general and partial room searches in cases of suspected smuggling of prohibited substances and items. Furthermore, we find the overall approach toward convicts in the 2D2 unit (stricter regime) to be concerning; these individuals require higher-quality addiction care and a broader range of activities. One of the fundamental purposes of imprisonment is to create conditions for the rehabilitation of convicts and to support positive personality changes. However, if convicts are subjected to humiliating and violent treatment, rehabilitation efforts may be significantly undermined. Therefore, we consider it crucial that the prison management—in cooperation with the General Directorate of the Corps of Prison and Court Guard (ZVJS) and other superior authorities—ensure not only the elimination of identified deficiencies but also the creation of an environment that supports meaningful use of time and preparation for a law-abiding life after release.

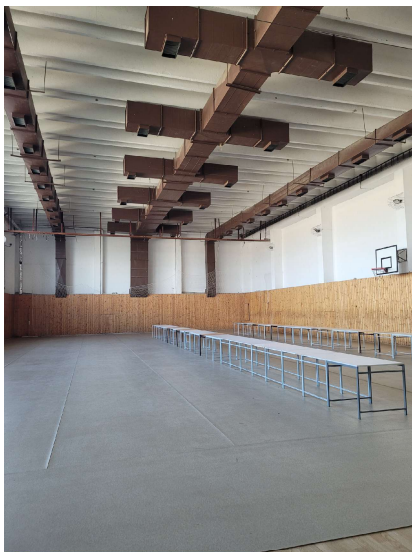
On a positive note, we commend the work and proactive individual approach of the staff in the specialized treatment unit, where convicts had access to a wide range of stimulating leisure activities. Satisfaction was also expressed by convicts in the protective treatment unit, who appreciated the medical care provided, the therapeutic program, and the attitude of the staff.

In this report, we have identified several issues and recommend specific measures to address them. We believe that the implementation of these recommendations will help enhance the protection of the rights of persons deprived of their liberty and ensure that the execution of sentences is carried out in accordance with the principles of dignity and respect. We stand ready to continue our dialogue with the relevant authorities and support their efforts to improve conditions within the institution.

ZISTENIA

01 ZAOBCHÁDZANIE S ODSÚDENÝMI

01.1. PRÍJEM DO ÚSTAVU

Po prijatí do ústavu je každá odsúdená osoba povinná podstúpiť súbor nevyhnutných úkonov, ktoré zahŕňajú osobnú prehliadku, lekárske vyšetrenie a dodržanie všetkých predpísaných hygienických a protiepidemických opatrení, ako aj ďalších úkonov stanovených zákonom.¹ Po tomto úvodnom kroku nasleduje komplexný vstupný diagnostický proces prebiehajúci na špecializovanom nástupnom oddiele, na ktorom sa v čase návštevy nachádzalo celkovo 72 odsúdených osôb. Novo prijímané osoby sa na nástupnom oddiele zdržiavajú po dobu 7 dní, počas ktorých prebieha prijímací proces.

Počas prijímacieho procesu je odsúdený poučený o právach a povinnostiach, dĺžke trvania výkonu trestu a o možnostiach prepustenia. Prijímací proces sa začína **individuálnym pohovorom**, počas ktorého sa zhromažďujú kľúčové biografické a sociálne údaje, ako napríklad informácie o pracovnej histórii, rodinnom a sociálnom zázemí, dosiahnutom vzdelaní, prípadných závislostiach a finančných záväzkoch. Do diagnostiky je zapojený multidisciplinárny tím odborníkov. **Pedagóg** odsúdeného oboznamuje s podmienkami výkonu trestu, denným režimom a dostupnými aktivitami v ústave. **Psychológ** realizuje úvodný rozhovor, na základe ktorého navrhuje predbežné zaradenie do diferenciacnej skupiny a posudzuje pracovnú spôsobilosť. Rozhovor s psychológom slúži rovnako aj na skoré zachytenie prípadných suicidálnych alebo sebapoškodzujúcich tendencií. **Sociálny pracovník** následne zhromažďuje údaje do diagnostického formulára, ktorý sa zameriava na sociálne aspekty, vrátane výživného, sociopatologických prejavov správania a dlhov. Zisťujú sa taktiež **vzdelávacie potreby a úroveň gramotnosti** odsúdenej osoby pomocou štandardizovaných testov a dotazníkov; na základe výsledkov je osoba v prípade potreby zaradená do vhodných vzdelávacích kurzov. Odborníci majú prístup do interného informačného systému, ktorý im poskytuje relevantné údaje z predchádzajúcich výkonov trestu alebo väzby. Celý proces je zakončený komplexným vyhodnotením všetkých získaných informácií a odporúčaní, na základe ktorého je odsúdená osoba definitívne zaradená do príslušnej diferenciacnej skupiny a na konkrétny oddiel. **Odsúdení si vyššie uvedený postup chválili, prijímové procesy a pohovory vždy prebiehali prehľadným a ľahko pochopiteľným spôsobom.**

Počas monitorovacej návštevy sme však ako tím zaznamenali **sťažnosti na spôsob výkonu osobnej prehliadky** pri nástupe do ústavu, ešte pred samotným príjmom na nástupný oddiel. Viaceré osoby zhodne potvrdili, že po príchode si musia vo veľkej telocvični pred zrakmi ostatných odsúdených vyzliecť vrchné oblečenie a svoje šaty musia rozložiť na stoly. Následne sa po priestore pohybujú len v spodnej bielizni. Dôkladná osobná prehliadka, pri ktorej sa musia odsúdení vyzliecť úplne donaha, sa síce vykonáva za plentou (v súkromí), avšak samotné vyzliekanie sa do

¹ § 7 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

spodnej bielizne prebieha v spoločnom priestore telocvične. Uvedené považujeme z hľadiska zachovania súkromia a dôstojnosti za problematické. Odporúčame tak ústavu, aby vyvinul alternatívne postupy (napr. využitie plien, zásten, alebo menších oddelených miestností) za účelom **minimalizovať narušenie súkromia** pri manipulácii s odevom.

01.2. SPRÁVANIE PRÍSLUŠNÍKOV VOČI ODSÚDENÝM

Monitorovací tím NPM počas návštevy ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou identifikoval **viaceré oblasti porušovania práv**, ktoré vyhodnotil ako závažné zistenia týkajúce sa zaobchádzania s odsúdenými. Z tohto dôvodu, na záver návštevy, monitorovací tím NPM odovzdal riaditeľovi ústavu protokol o závažných poznatkoch zistených počas návštevy a požiadal vedenie ústavu o **okamžité prijatie opatrení na nápravu tejto situácie**. Ústavu bola na poskytnutie oficiálneho písomného stanoviska k protokolu stanovená lehota 10 dní. V reakcii na závažné zistenia NPM tímu následne verejný ochranca práv závažné zistenia spoločne so stanoviskom ústavu zaslal na vedomie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky.² Kancelária verejného ochrancu práv bola zo strany GP SR listom zo dňa 25.11.2025 oficiálne informovaná, že zástupcovia GP SR vykonali v ústave mimoriadnu previerku a na základe získaných informácií a obdobných zistení ako mal monitorovací tím NPM postupujú ďalej v zmysle zákona.

Používanie fyzického násillia a telesných trestov

Z vykonaného monitoringu v septembri a októbri 2025 vyplynuli závažné podozrenia týkajúce sa zaobchádzania s odsúdenými. Najzávažnejším zistením bolo používanie **fyzického násillia** zo strany niektorých príslušníkov voči odsúdeným, konkrétne **udeľovanie faciek**.

Vyššie opísané zaobchádzanie s odsúdenými zo strany príslušníkov bolo identifikované najmä na oddieloch 2D2 (tzv. "trestný oddiel", dif. skupina C), 4A a 4B (dif. skupina B). Praktiky boli popisované nielen samotnými dotknutými osobami, ale aj inými odsúdenými naprieč viacerými navštívenými oddielmi. V rozhovoroch opakovane zaznievalo, že odsúdení si v niektorých prípadoch **môžu vybrať medzi disciplinárnym trestom alebo fackou**. Takýto postup považujeme za neprípustný. Jeden z odsúdených počas rozhovoru uviedol, že príslušníci chodili kedysi v kuklách a teraz nemôžu, tak „*dávajú matrace na okná a tam ich vyfackajú*“. Iný odsúdený uvádzal, že príslušníci fackali odsúdených počas „*filcungu*“ (prehliadky), aby zistili, kde majú odsúdení tabletky. Odsúdený dostal facku od pedagóga, ktorý od neho chcel zistiť informácie k tabletkám a ich pašovaniu. Jeden z príslušníkov, ktorého poznali odsúdení na

² Dňa 25. marca 2025 sa uskutočnilo stretnutie s trestným odborom GP SR s cieľom prediskutovať otázku naplňovania mandátu NPM, dodržiavania princípu „*do no harm*“ pri výkone mandátu a zároveň splnenia zákonných povinností pri oznamovaní závažných zistení a skutočností. V rámci stretnutia bola dohodnutá forma spolupráce a spôsob výmeny informácií, ktorá bola v roku 2025 aj náležite aplikovaná v prípade závažných zistení z ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou.

viacerých oddieloch, pravidelne v súkromí zatvorenej izby **v prípade neposlušnosti** (nedodržiavania ústavného poriadku) uštedruje odsúdeným facky, napr. ak nájde niekoho spať na izbe.

Po analýze záznamov z rozhovorov monitorovací tím konštatuje, že násilie zo strany príslušníkov v rozhovore spomenula približne tretina odsúdených osôb³, z čoho **takmer 10 % odsúdených malo s násilím priamu skúsenosť**. Osoby, ktoré nemali s násilím priamu skúsenosť častokrát udávali, že sa obávajú, že by mohli dostať fyzický trest, keďže vedia že takéto postupy sú v ústave bežné. Na násilie sa nestážovali a strach neprejavovali najmä tzv. ukážkoví odsúdení, ktorí dodržiavajú ústavný poriadok. Títo sa vyjadrovali v zmysle, že keďže sú poslušní, nič im nehrozí. Skutočnosti nasvedčujúce používaniu násilia zo strany niektorých príslušníkov potvrdili nielen odsúdení, ale aj **niektoré osoby z radov personálu**.

Značná časť osôb, ktoré nejakú formu násilia uvádzali, neabsolvovala zdravotné vyšetrenie. Tento krok bol odôvodnený buď tým, že zranenia, ktoré vznikli v dôsledku fyzického útoku (fackovania), **nepovažovali za klinicky viditeľné alebo závažné**, resp. mali obavy z potenciálnych negatívnych dôsledkov v prípade nahlásenia incidentu. Niektorí vraj incident nahlásili, ale po reakcii, resp. nátlaku zo strany personálu⁴ následne stiahli. Monitorovací tím NPM sa o fyzickom násilí zo strany personálu dozvedel až po tom, čo opakovane uistil osoby, že ich výpovede zostanú úplne anonymné a ich identita nebude odhalená. V súlade so zásadou „**do no harm**“ (**neškodiť**)⁵ pristupoval tím NPM k rozhovorom mimoriadne opatrne. Vedeniu inštitúcie neoznámili totožnosť týchto osôb. Cieľom bolo predísť akýmkoľvek prípadným negatívnym dopadom alebo odvetným opatreniam voči nim.

Monitorovací tím touto cestou pripomína, že na obdobné zistenia o násilí vo forme faciek a kopancov poukázala aj **správa Európskeho výboru CPT z návštevy Slovenska v roku 2023**.⁶

V poskytnutej odpovedi na zaslaný protokol o závažných zisteniach ústav uviedol, že sa od tvrdení o fyzických trestoch dištancuje, pričom

³ Odsúdení, ktorí násilie buď zažili priamo, boli jeho svedkom alebo o ňom počuli a obávajú sa ho.

⁴ Niektoré z osôb uvádzali, že ich so sťažnosťou otočili hneď v dverách alebo na nich bol vyvíjaný nátlak v zmysle, že ak budú trvať na prešetrení incidentu, bude na nich podané trestné oznámenie z dôvodu krivej výpovede.

⁵ Základným cieľom tohto princípu je **ochrana súkromia** a zabezpečenie toho, aby aktivity inštitúcií, ktoré vykonávajú funkciu národného preventívneho mechanizmu (NPM), **nespôsobili ďalšie ohrozenie** ani nezasiahli do právnej pozície osôb zbavených slobody, a rovnako ani zamestnancov navštívených zariadení. Podľa článku 21 Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu platí, že **zhromaždené dôverné informácie** národným preventívnym mechanizmom **musia byť chránené**. Z tohto dôvodu **nie je povolené zverejňovať osobné údaje bez výslovného súhlasu** konkrétnej dotknutej osoby. Podvýbor pre prevenciu mučenia (SPT) vo svojej deviatej výročnej správe zdôrazňuje, že aj v situáciách, keď by vnútroštátne právne predpisy vyžadovali od NPM alebo jeho zástupcov hlásenie trestných činov alebo zdieľanie získaných informácií, **musí mať prednosť princíp dôvernosti**, tak ako ho definuje Opčný protokol.

Dostupné na: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g16/059/73/pdf/g1605973.pdf>

⁶ Report to the Slovak Government on the visit to the Slovak Republic carried out by the CPT from 28 November to 9 December 2023. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-cpt-publishes-report-on-its-2023-periodic-visit-to-slovakia>

obdobne ako v Odpovedi Vlády Slovenskej republiky na Správu pre Vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Výbor CPT v dňoch 28. novembra až 9. decembra 2023 k bodu č. 50 Správy CPT (zlé fyzické zaobchádzanie s väzňami pri vykonávaní prehliadky ciel príslušníkmi ZVJS zo zásahových tímov), tieto tvrdenia nie sú podložené dôkazmi a z dôvodu neidentifikovania sťažovateľa sú nepreskúmatel'né.

Považujeme za dôležité zdôrazniť, že z nazbieraných informácií, napriek tomu že nie je objektívne možné zo strany NPM tímu konkrétne prípady násilia vyšetriť, **vyplýva, že v ústave panuje atmosféra strachu z prejavenia neposlušnosti, pričom touto negatívnou motiváciou pre odsúdených nie je len udeľovanie disciplinárnych trestov v zmysle zákona, ale taktiež strach z fyzického násilia v prípade neuposlúchnutia pokynov.** Zo strany viacerých odsúdených zaznievalo, že si v konečnom dôsledku radšej vyberú fyzický trest v podobe facky, keďže sa obávajú negatívnych zápisov, ktoré by im mohli uškodiť pri žiadosti o podmienené prepustenie. **Nepopierame dôležitosť dodržiavania ústavného poriadku zo strany odsúdených, dôrazne však upozorňujeme na neprípustnosť akýchkoľvek foriem fyzického aj iného alternatívneho trestania v rozpore so zákonom a medzinárodnými štandardmi v oblasti ľudských práv.**

Netransparentné prehliadky izieb

NPM tím upozorňuje, že **absencia identifikácie príslušníkov ZVJS počas prehliadok** výrazne znižuje transparentnosť zásahov a znemožňuje odsúdeným podať sťažnosť alebo spätne identifikovať zodpovedné osoby.

Odsúdení naprieč oddielmi opakovane uvádzali, že pri prehliadkach izieb, vykonávaných pri podozrení z prechovávanía zakázaných látok (drog, liekov), prichádzali na oddiely **príslušníci v kuklách a tmavom oblečení**, ktorým **chýbalo akékoľvek identifikačné označenie** (meno, číslo). Posledná takáto prehliadka sa mala realizovať v jarných, resp. letných mesiacoch r. 2024, čo zhodne a nezávisle od seba uviedli viacerí odsúdení. Uvedené vyplýva aj z dokumentácie preventívno-bezpečnostnej služby (ďalej len "PBS"), ktorá bola monitorovaciemu tímu poskytnutá. Dňa 11.6.2024 nezávisle od seba avizovali dve osoby z rozličných oddielov zranenia, ktoré im mali byť spôsobené počas prehliadky izieb. Zranenia aj opis excesívneho postupu príslušníkov pri hľadaní nepovolených predmetov sa pritom v oboch prípadoch nápadne podobali. Závery šetrení PBS však žiadne pochybenia nepreukázali.

Počas záverečného rozhovoru riaditeľ ústavu informoval monitorovací tím NPM, že k vyššie uvedeným postupom, tj. k realizácii generálnych alebo čiastkových prehliadok v kuklách bez identifikačného označenia, už aktuálne v ústave nedochádza. Zároveň je v stanovisku ústavu k protokolu o závažných poznatkoch zistených počas systematickej návštevy uvedené, že použitie ochrannej kukly príslušníkom zboru je samostatný právny inštitút, ktorý nie je pri čiastkovej prehliadke aplikovateľný. Napriek tomu, že by sa v

súčasnosti takéto praktiky už nemali v ústave vyskytovať, opätovne touto cestou žiadame o **vyvarovanie sa obdobným postupom do budúca.**

Výbor CPT (Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neludzskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu) vo svojej jedenástej všeobecnej správe uvádza, že profesionalita väzenského personálu spočíva v jeho schopnosti **jednať s väzňami ľudsky a s rešpektom**, ktorá je v rovnováhe s oblasťou **bezpečnosti a poriadku** v zariadení. V tomto kontexte CPT odporúča, aby vedenie väzňov **motivovalo svojich zamestnancov k prejavovaniu primeranej dôvery** voči odsúdeným. Budovanie **konštruktívnych a pozitívnych vzťahov** medzi personálom a odsúdenými prináša viacero výhod. Vedie nielen k **zníženiu pravdepodobnosti nežiaduceho zaobchádzania**, ale zároveň **posilňuje kontrolu a bezpečnosť** v zariadení. Okrem toho sa tým **zvyšuje aj pracovná spokojnosť** samotného väzenského personálu. Vytvorenie takýchto pozitívnych vzťahov medzi personálom a odsúdenými je **do značnej miery podmienené zabezpečením dostatočného počtu príslušníkov** v zariadení a pri rôznych aktivitách s odsúdenými.⁷

01.3. DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY

Hoci Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) uznáva, že dôkladná osobná prehliadka, tzv. *strip search* (ďalej aj ako "DOP"), môže byť nevyhnutným bezpečnostným prostriedkom, musí byť vykonávaná primeraným spôsobom, ktorý rešpektuje ľudskú dôstojnosť a minimalizuje faktor zahanbenia.⁸ Výbor CPT opakovane upozorňuje, že dôkladné prehliadky **nesmú byť vykonávané rutinne a plošne**, ale výlučne na základe individuálneho posúdenia rizika. V zmysle minimalizácie zásahu do práv osoby by mali byť prehliadky realizované v čo najšetrnejšej forme. Ideálna je tzv. dvoj kroková metóda (postupné vyzlečenie hornej a potom spodnej časti odevu) a využívanie bezpečnostných technológií (telesných skenerov) ako alternatívy k fyzickému zásahu.⁹

ESĽP vo svojej najnovšej judikatúre v prípade *Tatič v. Slovensko* zo dňa 4. septembra 2025, ako aj *Adamčo v. Slovensko* (č.2) z 12. decembra 2024 potvrdil, že opakované a systematické podrobovanie odsúdeného dôkladným osobným prehliadkam (pri eskortách, návštevách, presunoch) po dobu niekoľkých rokov, bez zistenia akéhokolvek zakázaného predmetu a bez preukázania reálneho bezpečnostného rizika, je neprimerané. Súd dospel k záveru, že takáto **systematická prax bez individuálneho posúdenia** prekročila hranicu ponižujúceho zaobchádzania podľa Článku 3 Dohovoru a predstavovala zásah do ľudskej dôstojnosti sťažovateľov.¹⁰

⁷ Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neludzského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Normy CPT. Podstatné časti všeobecných správ CPT (bod 26). Dostupné na: <https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2021/05/Normy-CPT.pdf>

⁸ Vid' napr. Rozsudok ESĽP vo veci **Iwańczuk proti Poľsku** zo dňa 15. novembra 2001, sťažnosť č. 25196/94 (bod 59). Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59884>

⁹ Správa z návštevy CPT pre Slovenskú republiku 2023, bod č. 90. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680b52d45>

¹⁰ Rozsudok ESĽP vo veci **Tatič proti Slovensku** zo dňa 4. septembra 2025, sťažnosť č. 8280/23. Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-244683>

Počas realizovaných rozhovorov sa odsúdení častokrát sťažovali na príliš vysokú frekvenciu vykonávania dôkladných osobných prehliadok pri činnostiach vnútri ústavu, pričom očakávali v tejto oblasti prijatie zmien, ktoré by reflektovali na najnovšiu judikatúru ESLP. Z rozhovorov v ústave vyplynulo, že ústav, ako aj Generálne riaditeľstvo ZVJS (ďalej len "GR ZVJS") plánovali v blízkej dobe implementovať nové opatrenia v reakcii na najnovšiu judikatúru ESLP. Riaditeľ ústavu nás počas návštevy informoval, že v tomto smere sa očakávajú zmeny v súvislosti s vyžadovaním drepov pri prehliadkach. Taktiež mala byť obmedzená frekvencia vykonávania dôkladných osobných prehliadok vnútri ústavu.

V rámci novelizácie interných predpisov došlo s účinnosťou od 17.11.2025 k novele RMS č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany ZVJS. Touto cestou došlo k zmene pri vykonávaní dôkladných osobných prehliadok pred vykonaním priamej eskorty do iného ústavu a pri prijatí obvineného alebo odsúdeného do ústavu po priamej eskorte. V tomto prípade už je možné dôkladnú osobnú prehliadku vykonať iba v odôvodnených prípadoch. Dôvod vykonania dôkladnej osobnej prehliadky spolu s dátumom jej vykonania sa uvedie v príslušnej aplikácii.¹¹

Vyššie uvedenú zmenu vítame, zároveň však vnímame, že **úprava frekvencie, resp. odôvodnenosti vykonávania dôkladných osobných prehliadok pri činnostiach vnútri ústavov** sa v novelizovanej RMS zmenila len minimálne (napr. v prípade otvorených oddelení). Vnútorne pracoviská a návštevy väčšiny väzenskej populácie ostali z hľadiska frekvencie vykonávania DOP nezmenené. Počas pracovného stretnutia zástupcov Kancelárie verejného ochrancu práv a GR ZVJS dňa 27.1.2026 bolo zo strany GR ZVJS komunikované, že od 1. júla 2026 vstúpi do účinnosti novela zákona č. 4/2001 Z. z. o zbere väzenskej a justičnej stráže – ustanovenie § 13b je v odseku 6 doplnené o spôsob vykonania vizuálnej kontroly konečníka okrem použitia detekčného technického prostriedku aj vykonaním drepu. Spôsob vykonania kontroly konečníka vykonaním drepu doposiaľ v zákone upravený nebol, pričom takýmto spôsobom sa podľa vyjadrenia GR ZVJS snažia reflektovať najnovšiu judikatúru ESLP. Toto ustanovenie ale nijako neobmedzuje frekvenciu vykonávania prehliadok len na opodstatnené prípady, obzvlášť v prípadoch kedy je vyžadovaný aj drep. S týmto postupom sa nestotožňujeme a rutinné vyžadovanie drepu považujeme za neprimeraný zásah do práv väznených osôb, bez ohľadu na zakotvenie takéhoto postupu v zákone. Je potrebné zohľadniť, že požiadavka vykonania drepu je veľmi invazívnym zásahom do práv väznených osôb a teda by mala byť prostriedkom *ultima ratio*, tzv. poslednej možnosti a uplatňovaná by mala byť len v prípade prítomnosti individualizovaného bezpečnostného rizika. Vyžiadanie vykonania drepu by malo byť zaznamenané v úradnom zázname, a to spoločne s odôvodnením jeho vyžiadania u konkrétnej osoby.¹² Zároveň upozorňujeme na skutočnosť, že

Rozsudok ESLP vo veci **Adamčo proti Slovensku (č. 2)** zo dňa 5. decembra 2024, sťažnosť č. 13242/21. Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-198389>

¹¹ § 42 ods. 1 písm. d) a § 42 ods. 4 RMS č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže v znení RMS č. 15/2025.

¹² V tomto kontexte by sme chceli uviesť komparáciu v oblasti dôkladných osobných

dôkladné osobné prehliadky odsúdených sa naďalej v praxi vykonávajú bez využitia dvojkrokovej metódy.¹³

Rutinne vykonávané dôkladné osobné prehliadky odsúdeným v diferenciačnej skupine C

Počas monitoringu bolo zistené, že odsúdení zaradení do diferenciačnej skupiny C sú **systematicky a rutinne** podrobovaní dôkladným osobným prehliadkam, vrátane **úplného vyzlečenia donaha a vykonávania drepov**, vždy po návrate z vychádzky v rámci vnútorného dvorca.

Na oddiele 2D2, na ktorom sa nachádza diferenciačná skupina C, bolo v čase návštevy umiestnených 27 osôb. Vyššie uvedený postup sa uplatňoval plošne výlučne na tomto oddiele, bez individuálneho posúdenia rizika. Na tomto oddiele sa nachádzajú osoby, ktoré sú naň umiestňované z dôvodu väčšieho počtu disciplinárnych trestov, častokrát kvôli pašovaniu tabletiiek a iných nedovolených látok z dôvodu závislosti. Na oddiele panuje v porovnaní so zvyškom ústavu **prísnejší režim**. Odsúdení umiestnení v diferenciačnej skupine C v rozhovoroch vyjadrovali nespokojnosť s prítomnosťou sieťového pletiva na oknách izieb a spoločných priestorov. Toto technické opatrenie bolo zaznamenané výlučne v tejto diferenciačnej skupine. Podľa vyjadrenia vedenia ústavu jeho účelom je prevencia neoprávneného prenášania predmetov medzi oddielmi. Odsúdení však prítomnosť pletiva vnímajú negatívne, pričom podľa ich vyjadrení pôsobí skľučujúco, najmä v kombinácii s ďalšími režimovými obmedzeniami. Reštrikcie sa prejavujú nielen v oblasti materiálnych podmienok (sieťky na oknách, strohé priestory), ale aj celkovo menšou ponukou aktivít a častejšími prehliadkami, pričom prísnejšie opatrenia sa na oddiele uplatňujú celoplošne. Tím NPM upozornil vedenie, že rutinné používanie takýchto prehliadok, hoci sa odsúdení zdržiavajú len v priestoroch ústavu, predstavuje **neprimeraný zásah do ľudskej dôstojnosti**, a to bez ohľadu na skutočnosť, že na daný oddiel sa umiestňujú problematickejší odsúdení, u ktorých sa predpokladá vyššie riziko prenášania nedovolených predmetov. O takomto postupe by malo byť vždy rozhodované individuálne, pri posúdení rizika v každom jednotlivom prípade.

Oceňujeme, že v reakcii na predložený protokol došlo v ústave **k prehodnoteniu praxe osobných prehliadok** u odsúdených v diferenciačnej skupine C. Ústav sa vyjadril, že po návrate z vychádzky sa už tieto prehliadky nerealizujú plošne, ale sú podmienené individuálnym a kvalifikovaným podozrením, že osoba drží nedovolený predmet. Uplatňovanie princípu kolektívnej zodpovednosti alebo viny, realizované napríklad aj formou plošného vykonávania rutinných prehliadok,

prehliadok vo Francúzsku, kde verejný ochranca práv spoločne s NPM tímom realizoval na konci roku 2025 študijnú návštevu. Pri dôkladných osobných prehliadkach nie je vyžadovaný drep (takýto postup je zakázaný). Príslušníci nerobia dôkladné osobné prehliadky rutinne, len v odôvodnených prípadoch, ak je prítomné individualizované riziko (či takéto riziko pri konkrétnej osobe pretrváva pravidelne vyhodnocujú každé 3 mesiace a osoba sa voči takémuto rozhodnutiu môže odvolať).

¹³ Bližšie k dvojkrokovej metóde dôkladnej osobnej prehliadky viď Združenie pre predchádzanie mučeniu (APT). Telesné prehliadky. Dostupné z: <https://www.apt.ch/knowledge-hub/dfd/body-searches>.

resp. implementáciou opatrení postihujúcich odsúdených bez individuálneho vyhodnotenia rizika, môže viesť k narastaniu frustrácie na oddiele a v konečnom dôsledku tak môže byť pre zachovanie poriadku a bezpečnosti v zariadení kontraproduktívne. Zároveň by sme radi zdôraznili, že v prípade odsúdených so závislosťou na omamných a psychotropných látkach, ktorí ich vyhľadávaním a následným zneužívaním porušujú ústavný poriadok, by malo byť prioritou **poskytnutie intenzívnejšej psychologickkej a adiktologickej starostlivosti a rozšírenie ponuky aktivít, resp. možností trávenia voľného času**. V opačnom prípade pôsobí zriadenie tohto typu oddielu len ako vytvorenie tzv. **“trestu v treste”**, nad rámec zákonom ustanovených foriem disciplinárneho trestania. Viacerí odsúdení uvádzali, že na tomto oddiele, ktorý nazývajú “trestňák”, majú malú ponuku aktivít (len občasné športové aktivity), nemajú možnosť pracovať vonku, vzdelávať sa a sú izolovaní.

Vykonávanie dôkladných osobných prehliadok na základe náhodného výberu určitého počtu odsúdených

Zo strany viacerých odsúdených, ale aj príslušníkov zaznievalo, že dôkladné osobné prehliadky pred príchodom na pracoviská, ako aj po ich opustení, sú vykonávané v prípade vonkajších pracovísk celoplošne pri všetkých odsúdených a v prípade vnútorných pracovísk **náhodne, resp. námatkovo** len niektorým odsúdeným. ESLP v prípade *Roth proti Nemecku zo dňa 22. októbra 2020* judikoval, že aj keď je boj proti pašovaniu nedovolených látok a predmetov legitímny, náhodný výber nenahrádza potrebu individuálneho posúdenia. Prehliadka donaha je vážnym zásahom do dôstojnosti, mala by tak byť u danej osoby odôvodnená konkrétnym podozrením.¹⁴

Z aplikovateľného interného predpisu ZVJS vyplýva, že dôkladná osobná prehliadka obvinených a odsúdených sa vykonáva za predpokladu, že účel prehliadky nie je možné dosiahnuť využitím telesného skenera pred a po vykonaní eskorty obvinených alebo odsúdených na pracovisko, a to u takého počtu, ktorý určí vedúci oddelenia ochrany ústavu pre každé jednotlivé pracovisko, s prihliadnutím na nebezpečnosť obvinených alebo odsúdených, charakter práce a charakter pracoviska.¹⁵ Aj pri aplikácii tohto ustanovenia opätovne zdôrazňujeme dôležitosť individuálneho posúdenia bezpečnostného rizika u každej jednotlivéj odsúdenéj osoby a do budúcnosti odporúčame zväziť vypustenie číselných kvót. Takýto postup môže postihovať v dôsledku potreby naplniť čísla taktiež osoby, pri ktorých absentuje pre vykonanie dôkladnej osobnej prehliadky odôvodnenosť.

¹⁴ Rozsudok ESLP vo veci **Roth proti Nemecku** z 22. októbra 2020, sťažnosti č. 6780/18 a 30776/18 (bod 70-72). Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-205178>

¹⁵ §42 ods. 1 písm. m) RMS č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže v znení RMS č. 15/2025.

01.4. DISCIPLINÁRNE TRESTANIE

Odsúdení zaradení do diferenciačnej skupiny C sú **opakovane a rutinne podrobovaní disciplinárnym trestom umiestnenia na uzatvorený oddiel** z dôvodu zneužívania omamných a psychotropných látok, častým prehliadkam bez zohľadnenia individualizovaného rizika pri konkrétnych osobách a ďalším sprísneným opatreniam. Osoby umiestnené na oddiele majú nedostatočne širokú ponuku aktivít, **absentuje intenzívnejšia psychosociálna podpora** a liečba závislostí, pričom ide o oddiel kde odsúdení najčastejšie avizovali v prípade neposlušnosti využívanie fyzických trestov (fackovania) zo strany príslušníkov.

Účelom disciplinárneho trestania v podmienkach výkonu trestu odňatia slobody nie je len represia, ale predovšetkým udržanie bezpečnosti a zákonného poriadku. Aby však disciplinárny proces neprekročil hranicu svojvoľného zásahu do integrity odsúdeného, musí striktnie podliehať princípom **legality, proporcionality a individualizovaného posúdenia**.

Základným pilierom spravodlivého trestania je **gradácia (odstupňovanie) disciplinárnych trestov**. Rozhodovacia prax ústavu musí jasne rozlišovať medzi menej závažným porušením poriadku a závažným excesom. Ukladanie najprísnejších trestov, akým je umiestnenie do uzavretého oddielu alebo samoväzba, musí byť vnímané ako **nástroj poslednej inštancie (ultima ratio)**. Tieto opatrenia, ktoré výrazne limitujú sociálny kontakt a autonómiu odsúdeného, je možné uplatniť až vtedy, keď miernejšie výchovné prostriedky (napr. pokarhanie a iné) zjavne nepostačujú na dosiahnutie účelu trestu. Akákoľvek automatizácia ukladania prísnych trestov bez zohľadnenia miery zavinenia a okolností skutku je v rozpore s medzinárodnými štandardmi.¹⁶

Vysoká frekvencia ukladania disciplinárnych trestov v podobe umiestnenia do cieľ disciplinárneho trestania sa vyskytovala najmä v prípade oddielu 2D2, v diferenciačnej skupine C. V júli 2025 bolo uložených 8 trestov umiestnenia na dobu 10 dní na uzatvorenom oddiele, v auguste rovnako 8. Opätovne odporúčame v prípade odsúdených so závislosťou zintenzívniť starostlivosť psychológa a poprípade konzultáciu s psychiatrom. Opakované ukladanie trestu v podobe izolácie sa v prípadoch osôb náchylných k závislostiam a zneužívaniu omamných a psychotropných látok javí ako neúčelné, rutinné a vytvárajúce cyklický systém opretý výlučne len o negatívnu motiváciu odsúdených. Rovnako chceme znovu zdôrazniť, že v rozhovoroch odsúdení spomínali, že im je v niektorých situáciách ponúknutý **výber medzi disciplinárnym trestom alebo fackou**. Takáto prax je neprípustná. Obzvlášť na oddiele 2D2, kde sa nachádzajú odsúdení s väčším počtom uložených disciplinárnych trestov môžu byť odsúdení náchylní k uprednostneniu facky pred uložením trestu, keďže **negatívne zápisy im výrazne sťažujú prípadné podmienené prepustenie**. Nepopierame opodstatnenosť ukladania trestov v zmysle zákona v primeranej a odstupňovanej miere (princíp gradácie) za účelom zabezpečovania

¹⁶ Napr. Európske väzenské pravidlá.

poriadku a poslušnosti, samotné disciplinárne trestanie by však nikdy nemalo byť jediným nástrojom nápravy odsúdeného a to najmä v prípadoch kedy sú disciplinárne priestupky páchané v priamej súvislosti so závislosťou odsúdeného.

Z rozhovorov v ústave zároveň vyplynulo, že sebapoškodzovanie častokrát ústav klasifikuje ako účelový protestný akt podliehajúci disciplinárnemu trestaniu. S týmto výkladom sa nestotožňujeme. **Sebapoškodzovanie** je v prvom rade symptómom hlbokej psychickej nepohody, neschopnosti zvládať stresové situácie alebo prejavom nediagnostikovaného duševného ochorenia. Trestanie osoby za prejavy psychickej krízy je nielen neúčinné, ale kontraproduktívne. Namiesto nápravy vedie k ďalšej traumatizácii a zvyšovaniu rizika suicidálneho konania. Reakciou na sebapoškodzovanie by mala byť primárne **terapeutická a krízová intervencia**, nie represia.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Zabezpečiť taký **spôsob vykonania prehliadky pri prijíme**, ktorý bude rešpektovať právo osôb na súkromie a bude viacej dbať na zachovanie ich dôstojnosti. Vyzlečenie do spodnej bielizne by malo byť vždy realizované v súkromí, za plentou alebo v samostatnom priestore. **(bezodkladne)**
- **Poučiť príslušníkov o zisteniach** zo správy z monitoringu NPM v zariadení. Zdôrazniť význam a nutnosť dodržiavať **Etický kódex** príslušníka a zamestnanca Zboru väzenskej a justičnej stráže. Príslušníkov osobitne a explicitne poučiť o tom, že využívanie akýchkoľvek fyzických trestov je protiprávne. **(bezodkladne)**
- **Skvalitniť systém vnútorných kontrol** zameraných na zlé zaobchádzanie s väznenými osobami, s osobitným dôrazom na rizikové oddiely a vykonávanie generálnych aj čiastkových prehliadok, a to cestou **periodických previerok a auditov** zameraných na striktné dodržiavanie stanovených noriem a postupov v oblasti zaobchádzania s odsúdenými. **(priebežne)**
- Vyvarovať sa do budúcnosti vykonávaniu generálnych, čiastkových a akýchkoľvek iných prehliadok spôsobom, ktorý by znemožňoval **identifikáciu zasahujúcich príslušníkov ZVJS**. **(priebežne)**
- Dbať, najmä v prípadoch rizikových oddielov (dif. skupina C), na také zaobchádzanie, ktoré bude v každom jednotlivom prípade **založené na individuálnom posúdení prípadu**. Ak je rozhodnuté, že s konkrétnou osobou je nevyhnutné zaobchádzať rozdielne, individuálne posúdenie a odôvodnenie (v prípade identifikácie rizika u konkrétnej osoby) vždy vhodne zaznamenať v úradnom zázname. **(priebežne)**
- Vyššie uvedené závažné zistenia (najmä využívanie fyzických trestov a postupy pri vykonávaní čiastkových a generálnych prehliadok) **podrobiť náležitému internému vyšetrovaniu** s cieľom identifikovať zodpovedné osoby, vyvodiť voči nim dôsledky a

prijat' systematické opatrenia pre predchádzanie takémuto konaniu. **(do 3 mesiacov)**

- Poskytnúť odsúdeným umiestneným v **diferenciačnej skupine C** namiesto rutinného disciplinárneho trestania a uplatňovania striktného režimu širšiu ponuku aktivít a intenzívnejšiu psychologickú a adiktologickú starostlivosť. **(priebežne)**
- Prehodnotiť primeranosť a nevyhnutnosť sieťového pletiva na oknách v diferenciačnej skupine C, najmä z hľadiska jeho psychologického dopadu. **(do 6 mesiacov)**
- V prípadoch, že sa odsúdení sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia odsúdeného, a nie ohrozenia poriadku ústavu. **(priebežne)**

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok **dvojkrokovou metódou**. Inicovať zakotvenie dvojkrovej metódy a vyžiadanie vykonania drepu počas dôkladnej osobnej prehliadky **podmieniť existenciou individualizovaného rizika** spoločne s jeho zaznamenaním v úradnom zázname. (do 6 mesiacov)

Odporúčania pre Ministerstvo spravodlivosti SR:

- Vyčleniť finančné prostriedky na **nákup telesných skenerov** alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb. (do 12 mesiacov)
- Zvážiť ďalšiu úpravu RMS č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže v **oblasti frekvencie a odôvodnenosti dôkladných osobných prehliadok**, a to najmä s ohľadom na vykonávanie prehliadok pred odchodom a po príchode z vnútorných pracovísk, návštev, ako aj ďalších činností vykonávaných výlučne v budove ústavu. (do 6 mesiacov)

02 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Dostupnosť primeranej zdravotnej starostlivosti patrí medzi základné práva osôb umiestnených vo výkone trestu odňatia slobody. Podľa Európskych väzenských pravidiel¹⁷ majú mať väznené osoby prístup k takej zdravotnej starostlivosti, aká je dostupná obyvateľstvu mimo väznice, a zdravotnícki pracovníci by mali konať v súlade s princípmi medicínskej etiky. Rovnaký štandard zdôrazňuje aj Výbor CPT, ktorý v správe Slovenskej republiky z roku 2025 opätovne uviedol, že „všetci

¹⁷ Rada Európy, Odporúčanie Rec(2006)2 o Európskych väzenských pravidlách, body 39 až 47.

vážni, vrátane tých bez finančných prostriedkov, by mali mať zabezpečenú starostlivosť na úrovni dostupnej mimo väznice, vrátane vyšetrení, liekov a liečby, a to bezplatne“.¹⁸

02.1. PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE A ORGANIZÁCIA

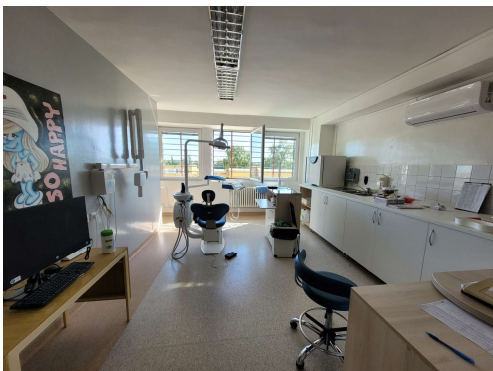
Zdravotné oddelenie v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou zabezpečuje všeobecnú primárnu zdravotnú starostlivosť v plnom rozsahu. Hlavná lekárka pôsobí v ZVJS 10 rokov, vedúca zdravotná sestra 12 rokov. V čase návštevy tu pracovali **3 lekári, 10 zdravotných sestier, psychiater a stomatológ na dohodu**. Podľa vedenia by ústav potreboval **5 lekárov**, no dlhodobo sú obsadené len tri miesta. Dôvodom má byť nízky záujem spôsobený predsudkami voči práci v ZVJS.

Ambulantná činnosť prebieha **od 7:15 do 15:00**, pričom aktuálny personálny stav podľa zamestnancov kapacitne nestačí. Ambulancia denne prijíma aj príslušníkov.

Zdravotné oddelenie bolo **nedávno zrekonštruované**. Stomatologická starostlivosť je zabezpečovaná **dvakrát týždenne internou stomatologičkou**, v ostatné dni **stomatológom na dohodu**. Akútne stomatologické prípady sú riešené výjazdom najmä do zariadenia na Drieňovej v Bratislave, keďže trnavská stomatologická pohotovosť údajne nie je dostupná nepretržite. **Operácie** sa v ústave nevykonávajú, odsúdení sú v prípade potreby transportovaní do Fakultnej nemocnice Trenčín.

Ako problémové pri rozhovoroch zaznievalo objednávanie na vyšetrenia na zdravotníckom oddelení. Odsúdení z diferenciačnej skupiny B opakovane poukazovali na obmedzenú dostupnosť zdravotnej starostlivosti mimo tzv. nárokových dní, ktoré sú na jednotlivých oddieloch určené najčastejšie na pondelok alebo utorok, pričom zápis k lekárovi prebieha spravidla deň vopred. Viacerí odsúdení uviedli, že ak sa zdravotný problém objaví mimo týchto dní, sú odkázaní na čakanie v trvaní niekoľkých dní až jedného týždňa, a to aj v prípade **pretrvávajúcich bolestí**. Odsúdení na oddiele s bezpečnostným režimom uvádzali, že sa k zdravotnému stredisku dostávajú okamžite alebo nasledujúci deň, čo označili za rozdiel oproti iným oddielom, kde platia nárokové dni raz týždenne.

V súvislosti s prístupom zdravotníckeho personálu odsúdení tiež opakovane uvádzali, že podľa ich skúseností zdravotnícky personál často **spochybňuje ich zdravotné ťažkosti** a vníma ich ako **úcelové**. V niektorých prípadoch uviedli, že im bolo povedané, že si zdravotné problémy vymýšľajú, alebo že majú pokračovať v pracovnej činnosti napriek bolestiam. Objavili sa aj tvrdenia o **verbálne nevhodnej komunikácii zo strany personálu**, vrátane kričania alebo vyhrážania sa disciplinárnymi postihmi. Niektorí odsúdení uviedli, že po opakovaných negatívnych skúsenostiach zdravotné stredisko prestali vyhľadávať, a to aj napriek pretrvávajúcim zdravotným ťažkostiam, najmä zubným.

¹⁸ Správa z návštevy CPT pre Slovenskú republiku 2023, bod 85. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680b52d45>

02.2. VSTUPNÉ ZDRAVOTNÉ PREHLIADKY

Vstupná zdravotná prehliadka pri prijatí do ústavu predstavuje kľúčový nástroj ochrany zdravia a života osoby vo výkone trestu odňatia slobody a zároveň je jedným z najdôležitejších preventívnych opatrení proti prípadnému zlému zaobchádzaniu. Každá osoba umiestnená do ústavu by mala byť vyšetrená **kvalifikovaným zdravotníckym personálom najneskôr do 24 hodín od prijatia**.¹⁹ Vstupná prehliadka má zabezpečiť okamžité zistenie aktuálneho zdravotného stavu, identifikovať zranenia, infekčné ochorenia, duševné poruchy alebo iné zdravotné riziká. Zároveň plní aj významnú garančnú funkciu, keďže môže slúžiť na zdokumentovanie prípadných známkov zlého zaobchádzania pred prijatím do ústavu.

Vstupná zdravotná prehliadka sa vykonáva **pri každom prijatí odsúdeného**. Príjem prebieha spravidla **každý utorok**, obvinení a odsúdení sú eskortovaní do svojich ústavov v rámci celoštátneho zvozu. Vstupnú prehliadku zabezpečuje zdravotná sestra. Počas prehliadky sa zisťujú zranenia, aktuálny zdravotný stav a užívané lieky. Personál sa údajne stretáva najmä s hepatitídou A a vírusom COVID-19. Ústav má k dispozícii izolačné miestnosti, kde umiestňujú infekčné osoby.

Ak sú zistené zranenia, spisuje sa **úradný záznam** a odsúdený je predvedený lekárovi. Z rozhovoru s vedúcou sestrou vyplynulo, že v praxi sa niekedy stáva aj to, že ho vyšetří iba zdravotná sestra. Medzinárodné štandardy v oblasti zaobchádzania s osobami vo výkone trestu pôvodne vychádzali zo striktnej požiadavky, aby vstupnú zdravotnú prehliadku pri prijatí vykonával **lekár**. V neskoršom období tieto štandardy reflektovali aj personálne a organizačné limity väzenských zariadení a pripustili, že základnú vstupnú prehliadku môže vykonať aj **kvalifikovaný zdravotnícky pracovník**,²⁰ najčastejšie zdravotná sestra, za predpokladu, že jej zistenia sú **bezodkladne oznámené lekárovi a že lekár má možnosť na ich základe rozhodnúť o ďalšom vyšetrení alebo liečbe**. Z tohto pohľadu by mala byť úloha zdravotnej sestry v procese vstupnej prehliadky len ako doplňujúca a podporná, nie ako plnohodnotná náhrada lekárskeho vyšetrenia. Skutočnosť, že vstupnú zdravotnú prehliadku v praxi vykonáva výlučne zdravotná sestra a lekár je prizývaný len v prípade zistených zranení, resp. nie vždy, môže v niektorých prípadoch predstavovať riziko nedostatočného odborného posúdenia zdravotného stavu odsúdeného pri nástupe.²¹

¹⁹ Výbor CPT - CPT/Inf (2013) 29-part – Dokumentovanie a hlásenie lekárskeho dôkazov o zlom zaobchádzaní, Štrasburg: Rada Európy, 2013. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16806ccc4d>.

²⁰ Konkrétne Výbor CPT uviedol, že „*takéto vstupné zdravotné vyšetrenie môže vykonať aj plne kvalifikovaná zdravotná sestra, ktorá podáva správu lekárovi*“: v správe z roku 2011 - CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2011, str. 39, bod 33.

²¹ CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2011, **Štandardy CPT**, Výbor Rady Európy pre zabránenie mučeniu. Bod 33 (str. 39). Dostupné na: <https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2021/05/CPTstandards.pdf>

02.3. PODÁVANIE LIEKOV

Medzinárodné štandardy v oblasti výkonu trestu odňatia slobody dlhodobo zdôrazňujú, že za podávanie liekov osobám vo výkone trestu by mali zodpovedať **výlučne zdravotnícki pracovníci**.²² Cieľom tohto pravidla je zabezpečiť odbornú kontrolu nad farmakologickou liečbou, ochranu medicínskeho tajomstva a predchádzanie nesprávnemu užívaniu liekov alebo ich zneužívaniu. Výbor CPT opakovane poukazuje na to, že zapájanie neodborného personálu do distribúcie liekov, najmä psychotropných, môže viesť k narušeniu dôvery medzi pacientom a zdravotníckym personálom a k oslabeniu zdravotníckeho charakteru liečby.²³ Aj v prípadoch organizačných alebo personálnych obmedzení by preto mal byť zachovaný princíp, podľa ktorého je podávanie liekov súčasťou zdravotnej starostlivosti a nemá byť prenášané na príslušníkov zboru, ktorí nie sú zdravotníkymi pracovníkmi.²⁴

V navštívenom ústave prax nie je v plnom súlade s uvedenými medzinárodnými štandardmi. Počas pracovného týždňa lieky vydávajú sestry, **cez víkend však referenti**, ktorí podľa vedúcej sestry ale **nevidia názvy liekov ani dávkovanie**. Zdravotný personál uviedol, že psychotropné lieky sú **výlučne dávkované prostredníctvom dávkovačov**. Dávkovače sa pripravujú **každý štvrtok**, pričom psychiatrické oddelenie si ich pripravuje samostatne.

Napriek tomu, že ide o odklon od zásady podávania liekov výlučne zdravotníckym personálom, vítame tento technický spôsob zabezpečenia podávania liekov nezdravotníckym personálom prostredníctvom dávkovačov, ktorý minimalizuje prístup príslušníkov k citlivým zdravotným informáciám o liečbe odsúdených. Zároveň je zrejmé, že ide o riešenie, ktoré vyplýva z organizačných a personálnych podmienok ústavu, najmä z obmedzenej dostupnosti zdravotníckeho personálu počas víkendov. Napriek tejto skutočnosti uvádzame, že z pohľadu medzinárodných štandardov zostáva podávanie liekov **primárne zdravotníckym úkonom a zapojenie nezdravotníckeho personálu je vnímané skôr ako náhradné opatrenie, ktoré nemá byť dlhodobé**.²⁵

Pri nástupe odsúdeného do výkonu trestu by mala byť kontinuita užívanej liečby zabezpečená bezodkladne a systematicky²⁶ a teda už v rámci vstupnej zdravotnej prehliadky je potrebné zistiť, aké lieky odsúdený užíva, v akej dávke a z akého dôvodu, pričom tieto údaje by mali byť overené dostupnou zdravotnou dokumentáciou z väzby, z predchádzajúceho ústavu alebo z civilného zdravotníckeho zariadenia.

Počas výkonu trestu odsúdení žiadajú o lieky prostredníctvom písomnej žiadosti. Lekáreň na bráne preberá žiadosti **nasledujúce ráno** a lieky doručuje **o deň neskôr**, označené menom pacienta, dávkovaním

²² **CPT Standards** – Výbor Rady Európy pre zabránenie mučeniu: *CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2011*, časť „Health care services in prisons“, body 33–38.

²³ *Ibidem*.

²⁴ **Európske väzenské pravidlá**, Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy Rec(2006)2, pravidlá 40–43.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ OSN, Základné minimálne pravidlá OSN pre zaobchádzanie s väzňami – tzv. Mandela Rules, pravidlo 24.

a s pokladničným blokom. Na otázku poskytovania psychiatrických liekov bolo zdravotníckym personálom uvedené, že patrí **výlučne do kompetencie psychiatra**.

Významnou a opakovane uvádzanou témou pri rozhovoroch bola **dostupnosť liekov v súvislosti s finančnou situáciou odsúdených**. Viacerí odsúdení uviedli, že ak nemajú finančné prostriedky na osobnom konte alebo majú nedoplatky na zdravotnom poistení, nedostanú ani základné lieky proti bolesti, ako je paralen alebo ibalgin. V niektorých prípadoch odsúdení opisovali situácie, keď im lieky neboli vydané s odôvodnením, že ide o lieky „na povolenie“, prípadne im bol zaznamenaný negatívny zápis za údajné užitie liekov, s čím nesúhlasili. Odsúdení uvádzali, že pri rovnakých zdravotných ťažkostiach majú osoby s finančnými prostriedkami k liekom lepší prístup.

02.4. ŠPECIALIZOVANÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Objednávanie ku špecialistom zabezpečujú sestry alebo lekár. Dlhodobý je pociťovaný **nedostatok špecialistov a dlhé čakacie doby**. Ako bezproblémová bola hodnotená **kardiológia**. Naopak výrazné ťažkosti sú pri objednávaní k **pľúcnemu lekárovi a neurológovi**.

Stýmito tvrdeniami zdravotníckeho personálu sa zhodovali aj informácie z rozhovorov s odsúdenými, ktorí uvádzali, že pri bolestiach hlavy a chrbtice boli opakovane odmietaní a k neurologickému vyšetreniu sa dostali až po podaní sťažnosti alebo trestného oznámenia, pričom čakacia doba na vyšetrenie alebo kontrolu bola uvádzaná **v dĺžke až jedného roka**.

Uvádzané boli aj dlhšie čakacie doby v trvaní približne päť až osemnásť mesiacov na **dermatologické vyšetrenie**, ako aj opakované odklady ortopedických vyšetrení z dôvodu nedostupnosti lekára. Odsúdení uvádzali aj prípady, keď eskorty neboli realizované v plánovanom termíne, prípadne boli opakovane presúvané, a to aj pri pretrvávajúcich bolestiach.

V Trnave podľa personálu funguje len **jedna urologická ambulancia**, čakacie lehoty dosahujú **tri až štyri mesiace**, čo je však porovnateľné s ostatnou civilnou populáciou. Problémom býva aj to, že približne **50 % odsúdených má nedoplatky na zdravotnom poistení**. Napriek tomu im údajne v praxi nie je obmedzovaná starostlivosť iba na neodkladnú, náklady v týchto prípadoch hradí ústav.

S vyššie uvedeným tvrdením **nesúhlasili** odpovede odsúdených. Odsúdení uvádzali, že pri rovnakých zdravotných ťažkostiach majú osoby s finančnými prostriedkami lepší prístup k zdravotnej starostlivosti. Viacerí odsúdení tiež uvádzali, že im bolo odmietnuté **zubné ošetrenie** z dôvodu dlhových na zdravotnom poistení. Objavili sa aj tvrdenia o **neodborne vykonaných zákrokoch** a o situáciách, keď bol zákrok prerušený bez jeho dokončenia. Niektorí odsúdení uviedli, že sa z dôvodu týchto skúseností k zubárovi ani nepokúšajú objednať.

02.5. PRÍTOMNOSŤ PRÍSLUŠNÍKOV ZVJS PRI VYŠETRENIACH

Zdravotný personál uvádzal, že príslušníci ZVJS **nie sú štandardne prítomní** pri zdravotných vyšetreniach. Ich prítomnosť sa zabezpečuje len v prípadoch, keď si to vyžiada zdravotnícky personál z bezpečnostných dôvodov, takéto situácie sa vraj nevyskytujú pravidelne. Na prítomnosť príslušníkov pri vyšetreniach sa sťažovalo len zopár odsúdených, po väčšine odsúdení uvádzali, že na vyšetreniach príslušníci priamo prítomní nie sú.

Ako negatívne vnímame, že od 1. júla 2026 nadobudne účinnosť znenie zákona o výkone trestu odňatia slobody, podľa ktorého **pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti odsúdenému v zdravotníckom zariadení mimo zdravotníckeho zariadenia zboru musí byť v miestnosti, kde sa starostlivosť poskytuje, prítomný príslušník zboru rovnakého pohlavia**. Zákon doposiaľ prítomnosť príslušníka zboru počas vyšetrenia vyslovene neupravoval.

Tento postup vnímame ako negatívny z hľadiska medzinárodných štandardov, ktoré sa vo vzťahu k lekárske vyšetreniam osobitne zameriavajú na **dôvernosť, rešpekt k dôstojnosti pacienta a na minimalizáciu prítomnosti tretích osôb pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti**. Európske väzenské pravidlá a štandardy CPT zdôrazňujú, že lekárske vyšetrenia by mali prebiehať v dôvernom prostredí a za prítomnosti zdravotného personálu, ktorý je kvalifikovaný a viazaný povinnosťou lekárskeho tajomstva.²⁷ Automatická prítomnosť príslušníkov zboru pri zdravotných vyšetreniach v civilných zariadeniach môže predstavovať zásah do tohto princípu, a to najmä ak nie je opodstatnený individuálnym zdravotným alebo bezpečnostným rizikom pre personál alebo ostatných pacientov.

02.6. ŠPECIÁLNA STRAVA

Na základe zdravotného posúdenia lekára môže byť odsúdenému stanovená **špeciálna strava**, ak si to vyžaduje jeho zdravotný stav. Takéto stravovanie sa určuje na základe lekárskeho odporúčania a je zaznamenané v zdravotnej dokumentácii odsúdeného. Medzi špeciálne diéty, ktoré sú v ústave poskytované, patrí napr. bezlepková diéta, diabetická diéta, nízkobielkovinová diéta alebo nízkohistamínová diéta.

Zaznamenaný bol prípad odsúdeného, ktorý poukazoval na **absenciu bezlaktózovej diéty medzi špeciálnymi diétami poskytovanými v ústave**. Uviedol, že má problém konzumovať bežnú stravu obsahujúcu laktózu a že náhradné riešenia považuje za neadekvátne. Ako príklad uviedol, že namiesto jogurtu dostáva ovocie, napríklad jablko, čo podľa jeho názoru nezodpovedá nutričnej hodnote pôvodnej potraviny. Odsúdený uviedol, že by mal dostávať bezlaktózový jogurt. Zdravotnícky personál na túto otázku potvrdil, že **bezlaktózová diéta nie je oficiálne zaradená**, náhrady však zabezpečované v kuchyni sú a do zdravotnej dokumentácie sa aj takéto intolerancie zaznamenávajú. Čo sa týka konkrétnych náhrad (napr. ovocie namiesto jogurtu), tie **zabezpečuje**

²⁷ Nelson Mandela Rules – pravidlo 32.

kuchyňa na základe odporúčaní dietológa, takže túto skutočnosť zdravotné oddelenie ovplyvniť nevie.

V praxi sa teda objavujú situácie, v ktorých **individuálne zdravotné potreby nie sú plne pokryté ponukou oficiálne zavedených diét**. Absencia bezlaktózovej diéty ako samostatnej kategórie môže viesť k riešeniam, ktoré odsúdení vnímajú ako nedostatočné z hľadiska výživovej primeranosti a zohľadnenia ich zdravotného stavu. Zároveň vnímame určitú nejasnosť v rozdelení kompetencií medzi zdravotným oddelením a kuchyňou, čo podľa nášho názoru spôsobuje obmedzenia možnosti pružne reagovať na individuálne potreby odsúdených, aj keď sú tieto potreby v zdravotnej dokumentácii riadne zaznamenané.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Posilniť personálne kapacity zdravotného oddelenia, najmä obsadenie lekárskeho miest, aby bola zabezpečená primeraná dostupnosť zdravotnej starostlivosti počas celej ambulantnej doby. **(priebežne)**
- Zabezpečiť, aby podávanie liekov osobám vo výkone trestu vykonávali výlučne zdravotnícki pracovníci aj počas víkendov, v súlade s medzinárodnými štandardmi, a aby distribúcia liekov nebola prenášaná na nezdravotnícky personál. **(priebežne)**
- Zabezpečiť, aby bola zdravotná starostlivosť dostupná aj mimo nárokových dní v prípade pretrvávajúcich bolestí a zhoršení zdravotného stavu. **(bezodkladne)**
- Zabezpečiť, aby vstupné zdravotné prehliadky pri prijatí odsúdených boli v prípade zistených zranení vždy doplnené lekárske vyšetrením, nielen vyšetrením zdravotnou sestrou. **(bezodkladne)**
- Jednotne nastaviť postupy pri poskytovaní základných liekov a liekov proti bolesti tak, aby ich dostupnosť nebola podmienená finančnými prostriedkami odsúdených. **(priebežne)**
- Posilniť komunikáciu zdravotníckeho personálu s odsúdenými a dbať na rešpektujúci, neponižujúci prístup, vrátane predchádzania verbálne nevhodnej komunikácii a spochybňovaniu zdravotných ťažkostí bez riadneho vyšetrenia. **(priebežne)**
- Prehodnotiť systém poskytovania špeciálnych diét a zväziť oficiálne zaradenie bezlaktózovej diéty medzi poskytované diétne režimy, vrátane zabezpečenia adekvátnych nutričných náhrad. **(do 6 mesiacov)**
- Zabezpečiť, aby zdravotné obmedzenia odsúdených nevedli k ich faktickému vylúčeniu z vychádzok alebo iných základných režimových aktivít. **(bezodkladne)**

03 PSYCHOLOGICKÁ A PSYCHIATRICKÁ STAROSTLIVOSŤ

Duševné zdravie osôb vo výkone trestu a prevencia samovražedného správania patria podľa medzinárodných štandardov k základným povinnostiam štátu pri obmedzení osobnej slobody. **Európske väzenské pravidlá** zdôrazňujú, že výkon trestu odňatia slobody nesmie zhoršovať zdravotný stav odsúdených a že osoby zbavené slobody majú mať zabezpečený prístup k zdravotnej a psychologickej starostlivosti porovnateľnej so starostlivosťou poskytovanou na slobode. Osobitný dôraz sa kladie na **včasnú identifikáciu psychických ťažkostí a na ochranu života odsúdených**, najmä v období nástupu do výkonu trestu, ktoré je považované za jedno z najrizikovejších z hľadiska suicidálneho správania.²⁸

Podľa odporúčaní CPT majú mať väzenské zariadenia zavedené systematické postupy skríningu duševného zdravia vrátane hodnotenia samovražedného rizika pri prijatí odsúdeného, ako aj po každom incidente sebaoškozovania alebo výraznej zmene psychického stavu. Zároveň zdôrazňujú potrebu **kontinuity** starostlivosti, aby zdravotné a psychologické informácie sprevádzali odsúdeného pri presunoch medzi zariadeniami a aby nedochádzalo k prerušeniu odbornej pomoci.²⁹

Z rozhovorov s odsúdenými opakovane vyplynulo, že **nástup do výkonu trestu predstavuje výrazné psychické zaťaženie**. Viacerí odsúdení uvádzali, že výkon trestu vnímajú **psychicky veľmi negatívne**, pričom u niektorých sa **myšlienky na samovraždu objavili po prvýkrát až po umiestnení do ústavu**. Tieto výpovede poukazujú na adaptačnú záťaž spojenú so stratou osobnej slobody, zmenou sociálneho prostredia a odlúčením od blízkych osôb. V niektorých z týchto prípadov odsúdení zároveň uvádzali, že **rozhovor s psychológom prispel k stabilizácii ich psychického stavu**, čo naznačuje význam dostupnej odbornej psychologickej intervencie v počiatočných fázach výkonu trestu.

V rámci rozhovorov bol zaznamenaný aj **konkrétny prípad sebaoškozujúceho správania**, pri ktorom odsúdený realizoval povrchové porezanie. Po tomto incidente sa síce stretol s psychologičkou, avšak podľa jeho výpovede **nebol následne realizovaný dotazník zameraný na samovražedné sklony**, a to napriek tomu, že **takýto skrínig absolvoval pri nástupe do väzby v inom zariadení**. Táto skutočnosť poukazuje na možné **nedostatky v kontinuite hodnotenia suicidálneho rizika** a v jednotnosti postupov medzi jednotlivými zariadeniami.

Viacerí odsúdení uvádzali, že **v ústave zatiaľ neboli svedkami samovraždy**, zároveň však opakovane poukazovali na **dlhodobý psychický stres, obavy zo straty rodinných a sociálnych väzieb** a na celkovú psychickú záťaž spojenú s výkonom trestu. Tieto faktory

²⁸ Rada Európy. *Európske väzenské pravidlá* (European Prison Rules). Odporúčanie Výboru ministrov CM/Rec(2006)2-rev z 11. januára 2006, v znení revízie z roku 2020, pravidlá 1, 40.1–40.5 a 47.1–47.2. Štrasburg: Council of Europe

²⁹ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). *The CPT standards*. CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2011, s. 41. Dostupné na: Rada Európy (Council of Europe).

predstavujú významné rizikové premenné pre vznik depresívnych stavov a suicidálnych tendencií, najmä pri dlhodobom výkone trestu.

Zdravotnícky personál uviedol, že v prípade potreby môže byť realizovaná **psychiatrická hospitalizácia**, ktorá môže trvať aj približne jeden mesiac v nemocnici pre odsúdených v Trenčíne. **Návrat odsúdeného späť do ústavu je možný až po prepustení psychiatrom.** Ďalej podľa výpovedí personálu sa **prípady sebapoškodzovania a pokusov o samovraždu vo výkone trestu vyskytujú**, pričom personál uvádza, že **často majú účelový charakter**. Táto interpretácia však nevyklučuje potrebu dôsledného odborného posúdenia každého takéhoto prejavu, keďže aj správanie vnímané ako účelové môže signalizovať vážne psychické ťažkosti alebo akútne krízové prežívanie. Medzinárodné štandardy a judikatúra **Európskeho súdu pre ľudské práva** poukazujú na pozitívny záväzok štátu aktívne predchádzať riziku samovraždy vo väzbe a vo výkone trestu, a to prostredníctvom primeraného dohľadu, odbornej starostlivosti a individuálneho posúdenia rizík. Každý prejav sebapoškodzovania alebo suicidálneho správania má byť podľa týchto štandardov vnímaný ako potenciálny signál vážnej psychickej tiesne, ktorý si vyžaduje odborné vyhodnotenie, a nie ako konanie, ktoré by bolo možné bagatelizovať.³⁰

V kontexte vyššie uvedených štandardov možno konštatovať, že hoci v ústave existujú mechanizmy monitorovania a odbornej intervencie, výpovede odsúdených poukazujú na priestor na zlepšenie najmä v oblasti jednotnosti postupov, včasnej identifikácie suicidálneho rizika a systematickej následnej starostlivosti po sebapoškodzujúcich incidentoch.

03.1. KONTAKT SO PSYCHOLÓGOM A DOSTUPNOSŤ PSYCHOLOGICKEJ STAROSTLIVOSTI

Psychologickú starostlivosť v ústave zabezpečuje tím psychológov s rôznym odborným zameraním a pracovnou náplňou. Psychológovia pre celý ústav uviedli, že pracujú v ústave dlhodobo a poskytujú psychologické služby naprieč všetkými oddielmi bez pevného rozdelenia odsúdených podľa oddielov. Psychologička pôsobiaca na výstupnom oddiele zabezpečuje psychologickú starostlivosť v rámci programu Šanca na návrat, pričom jej pracovná náplň zahŕňa aj prvky sociálnej práce.

Samostatnú kategóriu tvoria psychológovia pracujúci na oddiele **ochranných liečení**, ktorí sa venujú výlučne pacientom zaradeným do tohto režimu a nepodieľajú sa na práci s ostatnými odsúdenými vo výkone trestu.

Z rozhovorov s odsúdenými naprieč jednotlivými oddielmi a diferenciačnými skupinami vyplýva, že psychologická a psychiatrická starostlivosť je v ústave poskytovaná najmä **na základe žiadosti odsúdeného**, pričom jej dostupnosť, forma a kontinuita sa podľa

³⁰ *Tanribilir v. Turkey*, ECHR, aplikácia č. 21422/93 (citované v komentári k Article 2 ECHR)

výpovedí líšia v závislosti od oddielu, konkrétneho odborného pracovníka a individuálnej situácie odsúdeného.

Psychológovia pre celý ústav uviedli, že sa **podieľajú na zaradovaní nových odsúdených na oddiely a realizujú vstupné psychologické pohovory**, pri ktorých overujú informácie z predchádzajúcej dokumentácie, vrátane väzby. Na základe zistení navrhujú vhodné zaradenie a režim zaobchádzania. Psychologická starostlivosť je poskytovaná najmä na základe žiadaniek odsúdených alebo podnetov zo strany pedagógov a príslušníkov. V prípade potreby riešia aj krízové intervencie, vrátane náhlych životných udalostí.

Psychológovia uviedli, že v prvých mesiacoch po nástupe do výkonu trestu je **kontakt s odsúdenými intenzívnejší a zameraný najmä na stabilizáciu a poradenstvo**. Program zaobchádzania je primárne v gescii pedagógov, pričom psychológovia doň vstupujú skôr konzultačne. Na nástupný oddiel dochádzajú spravidla len v rámci vstupných pohovorov.

Odsúdení z diferenciačnej skupiny B aj zo skupiny C uvádzali, že **po podaní žiadosti sa psychológ spravidla dostaví v priebehu niekoľkých dní**, niekedy v horizonte dvoch až troch dní. Niektorí odsúdení uvádzali, že psychológ je ochotný prísť aj po osobnom oslovení alebo zaklopaní, najmä na oddieloch so zvýšeným dohľadom alebo v OŠZ.

Za znepokojujúce považujeme zistenie, že na uzavretý oddiel, vrátane cieľ s bezpečnostným režimom a cieľ disciplinárnych trestov, podľa výpovedí odsúdených psychológ spravidla **neprichádza z vlastnej iniciatívy**, ale až na základe podanej žiadosti alebo vyžiadania. Takýto spôsob poskytovania psychologickéj starostlivosti môže byť problematický najmä vzhľadom na charakter tohto prostredia, ktoré je pre odsúdených výrazne stresujúce a psychicky zaťažujúce. V rozhovoroch bol zaznamenaný aj prípad odsúdeného, ktorý uviedol, že má za sebou pokus o samovraždu a pobyt na uzavretom oddiele pre neho predstavuje mimoriadne náročnú situáciu. Absencia pravidelného a preventívneho kontaktu psychológa v takomto prostredí môže zvyšovať riziko prehliadnutia zhoršeného psychického stavu odsúdených, najmä v prípade zvýšenej izolácie.

03.2. TERAPEUTICKÉ A PORADENSKÉ AKTIVITY

Psychológovia pre celý ústav uvádzali, že sa zameriavajú najmä na **individuálne poradenstvo**, riešenie praktických problémov odsúdených a nácvik zvládania záťaže na psychiku spôsobenej výkonom trestu odňatia slobody. Využívajú techniky ako autogénny tréning, relaxácie, arteterapiu a ergoterapiu, vrátane záhradkárskych prác a skupinových aktivít. Skupinové aktivity sú realizované najmä v letnom období (vtedy je o nich podľa psychológa väčší záujem) a podľa možností sú do nich zapájaní na základe vlastného záujmu aj odsúdení, ktorí nie sú formálne zaradení do terapeutických skupín.

Napríklad na výstupnom oddiele sú realizované skupinové aj individuálne aktivity zamerané na zamestnanosť, sebaopoznanie a sociálnu komunikáciu. Témy sú rozdelené medzi psychologičku a

d'alších odborných pracovníkov. **Skupinové aktivity** prebiehajú približne trikrát do týždňa.

Za problematické považujeme, že z rozhovorov s odsúdenými na oddiele C vyplynulo, že sa takéto skupinové terapeutické aktivity v praxi na tomto oddiele **vôbec nerealizujú**. Odsúdení z tohto oddielu zároveň uvádzali, že nemajú možnosť zapájať sa ani do skupinových terapií alebo podporných programov organizovaných externými subjektmi, a to ani v prípadoch, keď o účasť prejavili záujem. Ako príklad uvádzali nemožnosť prihlásiť sa do externého programu Vnímam i teba, čo podľa ich výpovedí obmedzuje dostupnosť skupinovej psychologickkej podpory pre túto skupinu odsúdených.

Spolupráca s externými podpornými skupinami prebieha najmä na výstupnom oddiele, najmä s Anonymnými narkomanmi a alkoholikmi, ktoré sa v ústave stretávajú v pravidelných intervaloch, pričom časť stretnutí si organizujú samotní odsúdení.

Niektorí odsúdení z diferenciačnej skupiny B a z ďalších oddielov uvádzali, že rozhovory s psychológom prebiehali v priestoroch, ktoré nepôsobili ako samostatná odborná miestnosť, napríklad v miestnosti samosprávy oddielu. Jeden odsúdený uviedol, že psychológ v ústave nemá vlastnú kanceláriu. Iní odsúdení sa k priestorovým podmienkam nevyjadrovali.

Obsah rozhovorov odsúdení opisovali rôzne. Časť odsúdených uvádzala, že psychológ ich vypočul, ubezpečil a poskytol základnú podporu. Niektorí však uvádzali, že rozhovory vnímali ako formálne a že podľa ich názoru psychológ „nič konkrétne neriešil“. Zároveň sa objavili aj výpovede, v ktorých odsúdení označili konkrétnu psychologičku ako **veľmi nápomocnú v situáciách, keď pomoc skutočne potrebovali**.

03.3. PSYCHIATRICKÁ STAROSTLIVOSŤ A KONTAKT S PSYCHIATROM

Psychiatrická starostlivosť bola podľa výpovedí poskytovaná najmä odsúdeným s už existujúcou diagnózou alebo s dlhodobou liečbou. Viacerí odsúdení uvádzali pravidelný kontakt s psychiatrom, spravidla v mesačných intervaloch. Niektorí odsúdení zo skupiny C, z oddielu 5A a z OŠZ uvádzali, že s psychiatrom **nemajú problém komunikovať**, môžu s ním prebrať svoj stav a prípadne upraviť liečbu.

Iní odsúdení uvádzali, že psychiatra osobne nevideli a že sa s ním stretávajú najmä v prípade potreby predpisu liekov, najčastejšie liekov na spanie alebo psychiatrických liekov. Niektorí odsúdení uviedli, že o možnosti kontaktu s psychiatrom vedia, ale túto možnosť nevyužili.

Zazneli aj výpovede o dlhších čakacích dobách na prvé psychiatrické vyšetrenie, najmä v súvislosti s nespavosťou alebo zhoršeným psychickým stavom po nástupe do výkonu trestu.

03.4. PRÁCA S ODSÚDENÝMI SO ZÁVISLOSŤOU MIMO OCHRANNÉHO LIEČENIA

Na viacerých oddieloch bola zo strany odsúdených aj personálu opakovane avizovaná častá **závislosť odsúdených na rôznych návykových látkach**. V dôsledku toho dochádza v ústave k častým osobným prehliadkam, ktoré sú podľa vyjadrení odsúdených aj personálu vnímané ako výrazne nepríjemné a ponižujúce. V niektorých situáciách, napríklad pri práci v rámci ústavu, sa osobnej prehliadke podrobujú všetci odsúdení bez existencie konkrétneho podozrenia z užívania alebo prechovávania návykových látok.

Hoci ústav oprávnene vníma riziko výskytu návykových látok, opakované osobné prehliadky ako primárne riešenie tejto situácie **nepodporujú ukončenie závislosti u odsúdených a zároveň nereflektujú ľudskoprávny rozmer takéhoto zásahu**.

Závislosť odsúdených je v ústave adekvátne a odborne riešená výlučne na oddieloch ochranného liečenia. Na ostatných oddieloch majú odsúdení k dispozícii len skupinu anonymných alkoholikov na oddiele prvotrestaných a terapeutické skupiny na oddiele OŠZ. Na ostatných oddieloch programy zamerané na problematiku závislostí **úplne absentujú**.

CPT vo svojej správe z návštevy realizovanej v roku 2023 pritom uvádza, že **starostlivosť o väzňov užívajúcich drogy by mala byť komplexná a rozmanitá a mala by zahŕňať detoxikáciu, psychologickú podporu, socio-vzdelávacie programy, rehabilitáciu a substitučné programy, pričom by mala byť zároveň prepojená s primeranou preventívnou politikou**.³¹

Už počas poslednej návštevy CPT bolo konštatované, že v rámci navštívených ústavov **neboli dostupné žiadne psychosociálne podporné ani rehabilitačné programy pre väzňov s anamnézou užívania drog**. Jedným z navštívených ústavov bol aj Ústav na výkon trestu Hrnčiarovce nad Parnou. Monitorovací tím preto musí konštatovať, že situácia sa v ústave do dnešného dňa zásadne nezmenila.

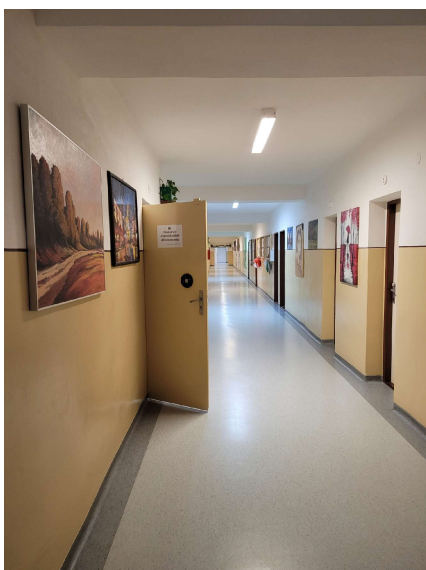
Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Posilniť systematickú a preventívnu prítomnosť psychológov na oddieloch, nielen na základe individuálnych žiadostí odsúdených (najmä na uzavretom oddiele). **(priebežne)**
- Rozšíriť ponuku skupinových terapeutických a podporných aktivít aj mimo výstupného oddielu. **(priebežne)**
- Skrátiť čakacie doby na prvé psychiatrické vyšetrenie pri zhoršení psychického stavu alebo nespavosti. **(bezodkladne)**

³¹ Správa Výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky uskutočnenej v dňoch 28. novembra – 9. decembra 2023. CPT/Inf(2025)09. Štrasburg: Rada Európy, 2025, bod 83.

- Zabezpečiť, aby odsúdení mali reálny a osobný kontakt s psychiатrom, nielen v súvislosti s predpisovaním liekov. **(bezodkladne)**
- Zaviesť jednotný postup hodnotenia samovražedného rizika po sebapoškodzujúcom správaní, vrátane opakovaného skríningu. **(priebežne)**
- Pokračovať a rozvíjať spoluprácu s externými podpornými skupinami, najmä v oblasti závislostí a resocializácie. **(priebežne)**
- Poskytovať odsúdeným systematické programy a psychosociálnu podporu zameranú na riešenie závislostí. **(bezodkladne)**

04 OCHRANNÉ LIEČENIE

Ochranné liečenie súd ukladá v zákonom stanovených prípadoch, najmä ak páchatel' spáchal trestný čin za okolností uvedených v Trestnom zákone alebo ak nie je pre **nepríčetnosť** trestne zodpovedný a jeho pobyt na slobode predstavuje nebezpečenstvo. Ochranné liečenie môže byť uložené aj v prípade, ak bol trestný čin spáchaný v stave **zmenšenej príčetnosti alebo v súvislosti s duševnou poruchou**, pokiaľ je pobyt páchatela na slobode nebezpečný. Rovnako je možné uložiť ochranné liečenie aj v prípadoch, keď bol trestný čin spáchaný **v dôsledku závislosti od návykových látok alebo v dôsledku závislosti od hazardných hier**.³² Cieľom ochranného liečenia je zníženie rizika recidívy protiprávneho správania súvisiaceho so závislosťou, zlepšenie zdravotného stavu a sociálnej reintegrácie pacientov.

Ochranné liečenie uložené odsúdenému ambulantnou formou trvá najviac **dvanásť mesiacov** a ústavnou formou trvá **najviac tri mesiace** s následným doliečovaním ambulantnou formou, ktorá trvá najviac dvanásť mesiacov.³³

Oddiel ochranných liečení disponuje **obmedzenou kapacitou**, čo môže spôsobiť dlhšie čakacie lehoty pre zaradenie odsúdených na výkon ochranného liečenia. Zdravotný personál pri monitoringu pozitívne hodnotil zmenu zákonnej úpravy, podľa ktorej sa súdom nariadená ústavná ochranná liečba závislosti automaticky ukončuje po 90 dňoch. Pred zmenou zákonnej úpravy sa ukončenie ochranného liečenia súdom často predlžovalo, podľa rozhovorov niekedy až na jeden a pól roka, čo ďalej limitovalo dostupné lôžka a celkovú kapacitu úseku. Táto úprava prispela k zlepšeniu dostupnosti kapacít pre výkon ochranného liečenia. **Napriek tomu, vzhľadom na obmedzenú kapacitu úseku, sú niektorí odsúdení zaradení na ochranné liečenie až po niekoľkých rokoch výkonu trestu, čo z dlhodobého hľadiska predstavuje problém v účele a efektívnosti výkonu ochranných liečení.**

Úsek ochranných liečení ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou funguje ako stacionár s ordinačnou dobou od 07:00 do 15:00 hod. Kapacita je **46**

³² § 73 ods.1 a 2 Trestného zákona.

³³ § 74 ods.5 Trestného zákona.

Iľžok, pričom na izbe je päť pacientov. Počas monitorovacej návštevy NPM bolo obsadených **19 Iľžok**.

04.1. PERSONÁLNE ZLOŽENIE ÚSEKU

Oddiel ochranných liečení je personálne zabezpečený **1 psychiatrom, 2 sestrami, 2 psychológmi (z toho 1 klinický psychológ) a 1 liečebnou pedagogičkou**, ktorá je aktuálne na materskej dovolenke. Na oddiele pôsobí aj pedagóg a referent režimu.

Ústav má v rámci špecializovanej zdravotnej starostlivosti zriadenú **psychiatrickú ambulanciu s celoustavnou pôsobnosťou**, personálne zabezpečenú psychiatrom, ktorý pracuje aj na oddiele ochranného liečenia. Odsúdení s psychiatrickou medikamentóznou liečbou aj po ukončení ochranného liečenia pokračujú v liečbe vedenej touto psychiatrickou ambulanciou. Klinický psychológ oddielu zároveň poskytuje služby aj pre ostatných odsúdených v rámci ústavu. Podľa vyjadrení personálu, vzhľadom na menší počet pacientov na oddiele ochranných liečení v čase monitoringu mal personál k dispozícii viac priestoru na individuálnu prácu s pacientmi v porovnaní s obdobím, keď je naplnená kapacita oddielu.

04.2. REŽIM A LIEČEBNÝ PROCES

Pri nástupe na ochranné liečenie je odsúdený poučený o svojich právach, režime a liečbe. Zaraďovanie na oddiel ochranného liečenia prebieha prostredníctvom komisie vo vybraných dňoch (pondelok, stredu). Klinický psychológ vykonáva vstupné psychologické vyšetrenie každému novému pacientovi. **Pacient sa do terapeutického programu zaraďuje prakticky ihneď po nástupe.** Pacienti sú na oddiele ochranných liečení rozdelení do skupín podľa rozhodnutia psychológa. Psychológ pri rozhovore uviedol, že skupiny sa netvoria podľa typu závislosti, ale na základe individuálnej vhodnosti pre skupinovú dynamiku, vrátane zohľadnenia jazykových bariér.

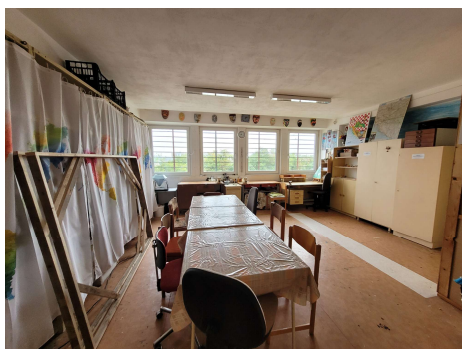
Harmonogram terapeutického programu sa prispôsobuje režimu výkonu trestu. Odsúdení denný režim na oddiele ochranných liečení opisovali tak, že zahŕňa ranné vstávanie, hygienu, sčítanie, rozcvičku, stravovanie a následne terapeutické aktivity. Súčasťou liečebného programu je aj vedenie denníkov, v ktorých odsúdení zaznamenávajú priebeh dňa a reagujú na tzv. myšlienku dňa. Tieto záznamy sú následne reflektované psychológom alebo psychologičkou formou spätnej väzby. Odsúdení tento prvok hodnotili ako **motivujúci a podnecujúci k sebareflexii**, pričom ho vnímali ako **pozitívnu zmenu** a „vybočenie z komfortnej zóny“.

Starostlivosť na úseku je primárne zabezpečovaná psychológmi a zdravotnými sestrami. V rámci programu ochranného liečenia prebiehajú **individuálne pohovory s psychológom 1x týždenne a skupinové sedenia 3x týždenne**. Vizita psychiatra na úseku je realizovaná **1x týždenne**, pri zhoršení stavu aj častejšie podľa potreby. Liečba sa snaží doceliť vnútorné prijatie závislosti, budovanie kritického postoja, tvorbu čiastkových plánov a stanovenie merateľných cieľov. Súčasťou programu liečenia sú

aj arteterapia, ergoterapia a možnosť **realizácie podporných skupín Anonymných alkoholikov a narkomanov.**

Z rozhovorov s odsúdenými umiestnenými na oddiele ochranných liečení vyplynulo prevažne **pozitívne hodnotenie** poskytovanej zdravotnej starostlivosti, terapeutického programu a prístupu personálu. Odsúdení uvádzali, že majú pravidelný kontakt so zdravotníckym personálom a psychiatrom. Jeden z odsúdených uviedol, že zdravotnú starostlivosť využil aj v súvislosti s akútnym zdravotným problémom (vznik abscesu), ktorý bol bezodkladne riešený personálom úseku ochranných liečení, vrátane zabezpečenia eskorty na špecializované vyšetrenie. Prístup sestier bol hodnotený ako **promptný a podporný.**

Odsúdení opakovane poukazovali na rozdiel medzi predchádzajúcimi skúsenosťami s liečbou závislosti v iných ústavoch a aktuálnym terapeutickým programom. V porovnaní s komunitným modelom, ktorý absolvovali v minulosti, hodnotili aktuálnu formu liečby ako **systematickejšiu, s väčším priestorom na rozhovor, sebareflexiu a aktívnu prácu na sebaopoznaní.** Terapie sú podľa ich výpovedí tematicky zamerané, pravidelne sa obmieňajú a sú pre nich zaujímavé a zmysluplné. Individuálne aj skupinové aktivity odsúdení hodnotili ako prínosné, pričom jeden z nich uviedol, že by privítal aj dlhšie alebo častejšie terapeutické sedenia.

Ako **príklad dobrej praxe** možno uviesť zaradenie jedného odsúdeného do pozície sanitára na oddiele ochranných liečení. Odsúdený bol na oddiel zaradený pre pozitívny prístup k vlastnej liečbe závislosti a zároveň vedie svojpomocnú skupinu závislých.

Zdravotnícky personál pri rozhovore uviedol, že akútne abstinénčné stavy sú u odsúdených zriedkavé, väčšinou sa vyskytujú len počas pobytu obvinených vo väzbe. Odsúdení prichádzajú na výkon ochranného liečenia prevažne bez abstinénčnej symptomatiky. U odsúdených so závislosťou od benzodiazepínov (liekov pôsobiacich na centrálny nervový systém), vzhľadom na náročnosť stavu, sa neuplatňuje úplné vysadenie, ale postupná redukcia dávok. U pacientov so závislosťou od hypnotík sa pri manažmente porúch spánku vyhľadávajú alternatívy s cieľom postupného vysadenia liekov.

Zdravotná dokumentácia je vedená **štandardne** a obsahuje pravidelné záznamy o aktivitách odsúdených vo výkone ochranného liečenia. Pri náhodnej kontrole zdravotných záznamov monitorovací tím nezistil žiadne nezrovnalosti ani formálne nedostatky. **Obmedzovacie (donucovacie) prostriedky sa na oddiele ochranných liečení podľa vyjadrení personálu nepoužívajú.**

Po uplynutí doby ochranného liečenia preberá psychologickú starostlivosť odsúdeného niektorý zo psychológov pôsobiacich v rámci celého ústavu. Špecifická liečba závislosti pod vedením zdravotníckeho personálu už nepokračuje, možné sú ale stretnutia v rámci podpornej skupiny Anonymných alkoholikov a narkomanov, vedené ako svojpomocná skupina odsúdenými na oddieloch.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Zabezpečiť kontinuitu liečby závislostí aj po ukončení ochrannej liečby počas pokračovania výkonu trestu. **(priebežne)**
- Zaviesť systematické aktivity zamerané na posilňovanie motivácie k abstinencii a manažment cravingu³⁴ po ukončení ochrannej liečby. **(priebežne)**
- Podporiť systematické vzdelávanie personálu v oblasti manažmentu závislostí a medicíny drogových závislostí. **(priebežne)**
- Zabezpečiť pravidelnú odbornú supervíziu pre zamestnancov úseku ochranných liečení vrátane psychológov a psychiatrov. **(priebežne)**
- Navýšiť zdravotnícke úväzky na úseku ochranných liečení s cieľom znížiť preťaženie psychiatra a psychológov a zabezpečiť zastupiteľnosť pri ich neprítomnosti. **(priebežne)**

05 REŽIM DŇA A AKTIVITY

Hlavným cieľom výkonu trestu odňatia slobody by **nemala byť represia, ale najmä príprava odsúdených na návrat do spoločnosti**. Vzdelávacie, pracovné a voľnočasové aktivity pomáhajú rozvíjať zručnosti a návyky, ktoré môžu odsúdeným uľahčiť následnú resocializáciu.

05.1. PONUKA AKTIVÍT A VZDELÁVANIE

V rámci ústavu majú odsúdení k dispozícii na nástenkách „**Časový rozvrh dňa**“, ktorý presne určuje časové rozčlenenie celého dňa odsúdeného. Tento rozvrh zahŕňa činnosti ako budiček, hygienu, previerku početného stavu, raňajky, upratovanie izieb, vychádzku, obed, organizovanú činnosť, večeru, večerné upratovanie, previerku početného stavu, osobné voľno, prípravu na večierku a večierku.

Kultúrno-osvetové aktivity v ústave sú orientované na oblasť osvetu, záujmovej činnosti a športu. Odsúdeným sa poskytuje priestor pre viaceré záujmové krúžky (napr. športový, záhradkársky) a redakčnú skupinu, ktorá publikuje časopis DIALÓG. K dispozícii je tiež **väzenská knižnica** disponujúca domácou i zahraničnou literatúrou. Rozvoj kultúrnych hodnôt odsúdených podporuje realizácia kultúrnych vystúpení a sprievodných akcií.³⁵

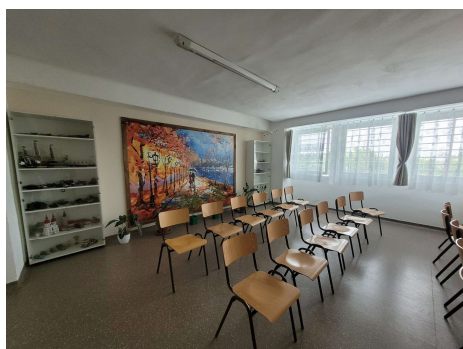
³⁴ Manažment cravingu (baženia) je kľúčovou súčasťou liečby závislostí, či už ide o alkohol, drogy, nikotín alebo hazardné hry. Craving je silná, nutkavá túžba po návykovej látke alebo činnosti, ktorú treba včas rozpoznať a aktívne zvládať, aby sa predišlo recidíve.

³⁵ Zbor väzenskej a justičnej stráže. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou [online]. Bratislava: ZVJS, 2024. Dostupné na: <https://www.zvjs.sk/sk/ustavy/hrnciarovce-nad-panou>

Z rozhovorov s odsúdenými z diferenciačnej skupiny B vyplynulo, že odsúdení trávia svoj čas prevažne sledovaním televízie, čítaním kníh, hraním kariet, šachov, či hraním hry človeče nehnevaj sa. V rámci kultúrno-osvetovej činnosti sú organizované šachové turnaje, pokrové turnaje či futbalový turnaj, ktorý prebieha každú nedeľu. Ústav pre odsúdených údajne organizoval aj celoústavný futbalový turnaj a taktiež medzi oddielový stolnotenisový turnaj. V rámci vychádzky trávia odsúdení čas hraním rôznych športových hier, keďže vychádzkový dvor ponúka rôzne prostriedky na športové aktivity. Za zaujímavý považujeme krúžok „zdravý chrbát,“ ktorý realizuje jeden z pedagógov oddielu.

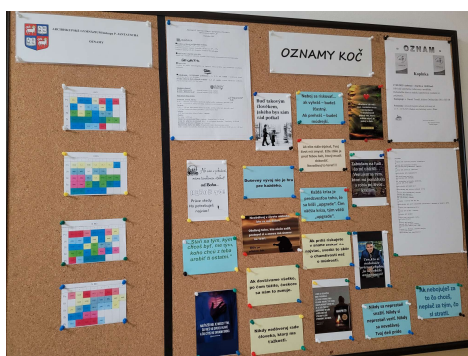
Niektorí odsúdení však uviedli, že by uvítali v ústave viac **záujmových krúžkov ako napríklad kurz varenia**, ktorí by u odsúdených rozvíjal zručnosť, ktorá viacerým údajne chýba.

Z hľadiska vzdelávania je odsúdeným počas výkonu trestu umožnené absolvovať denné štúdium na základe spolupráce s **Arcibiskupským gymnáziom biskupa P. Jantauscha v Trnave**, ako aj **externé štúdium v odboroch stolár a kuchár** v spolupráci so **Strednou odbornou školou obchodu a služieb v Trnave**. Z iných foriem vzdelávania ústav poskytuje odsúdeným **kurz gramotnosti, kurz finančnej gramotnosti** či program „**Právo na každý deň**“.

Pokiaľ má odsúdený záujem o vzdelávanie, môže požiadať pedagóga o prijatie do dostupného vzdelávacieho programu alebo rekvalifikačného kurzu. Aktuálny prehľad dostupných vzdelávacích činností ústavu majú odsúdení k dispozícii v ponukovom liste na mieste bežne dostupnom pre všetkých odsúdených.³⁶ Podľa vyjadrenia riaditeľa ústavu je na účel vzdelávania v ústave zriadené školské stredisko, do ktorého pedagógovia zo škôl pravidelne dochádzajú. Odsúdených, ktorí navštevujú školské stredisko, pedagóg vzdelávania ráno vyzdvihuje a po skončení vyučovania ich opätovne privádza späť na oddiel.

Z rozhovorov vyplynulo, že viacerí odsúdení v **diferenciačnej skupine B** možnosti vzdelávania využívajú, avšak časť z nich by privítala aj **jazykové kurzy**, a to najmä vzhľadom na národnostnú rozmanitosť v ústave. Uvedenú potrebu zdôrazňuje aj blížiac sa **novela zákona o výkone trestu účinná od 1. júla 2026**, podľa ktorej sa v ustanovení § 32 ods. 3 zákona o výkone trestu uvádza, že **negramotnému odsúdenému alebo odsúdenému cudzincovi sa umožní, aby absolvoval kurz pre nigramotných a kurz slovenského jazyka**.

Ústav má v rámci diferenciačnej skupiny B vytvorený aj oddiel 3BC nazývaný aj „**vzdelávací oddiel**“. V rámci tohto oddielu je režim dňa prioritne zameraný na denné štúdium odsúdených na **Arcibiskupskom gymnáziu biskupa P. Jantauscha v Trnave**. Štúdium prebieha pravidelne od pondelka do piatku v rozsahu maximálne 7 až 8 vyučovacích hodín. Aktivizácia odsúdených je vo veľkej miere podporovaná aj vybavenosťou športovej miestnosti, kde odsúdení majú priestor na cvičenie či hranie stolného tenisu.

³⁶ Organizačný poriadok Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou [online]. Hrnčiarovce nad Parnou, jún 2021, Dostupné na: <https://www.zvjs.sk/sk/zariadenia/hrnciarovce-nad-panou>.

V ústave sa realizuje program „**Vnímam i Teba**“, ktorý personál hodnotí ako vysoko prínosný. Špeciálny pedagóg, ktorý na tomto celoslovenskom programe participuje, **eviduje veľmi pozitívne výsledky a posun u odsúdených**. Podľa jeho slov sa tento program aplikuje len v šiestich ústavoch na Slovensku a on bol medzi prvými dvanástimi vyškolenými odborníkmi pre realizáciu tohto projektu v ústave. Ide o skupinový vzdelávací projekt so sociálno-terapeutickými prvkami a princípmi restoratívnej justície.³⁷ Priama konfrontácia s dopadmi trestnej činnosti na obeť pôsobí na odsúdených stimulujúco v oblasti empatie a posilňuje ich vedomie osobnej zodpovednosti voči poškodeným.

Zaradenie odsúdených do tohto programu je podmienené potenciálnym rehabilitačným významom pre daného odsúdeného a má stanovené jasné kritéria ako napríklad, že programu sa **nemôžu zúčastniť odsúdení, ktorí boli odsúdení za sexuálny trestný čin**.

Odsúdení v rámci programu často prechádzajú intenzívnym procesom sebazpoznávania, ktorého hĺbku na začiatku programu spravidla ani nepredpokladajú. Po absolvovaní údajne samotní odsúdení vnímajú prospešnosť programu. Práve výrazný sebareflexívny rozmer robí z tohto programu jeden z **efektívnych nástrojov znižovania recidívy**, pričom jeho prínos pre transformáciu osobnosti odsúdeného presahuje štandardné reedukačné aktivity.

Monitorovací tím pri rozhovoroch zistil **rozdiely v miere dostupnosti a rozmanitosti aktivít a vzdelávania medzi jednotlivými oddielmi**. Skutočnosť, že aktivity sa na jednotlivých oddieloch líšia vzhľadom na daný oddiel, nám počas rozhovoru uviedla aj vedúca výkonu trestu.

V praxi by bolo žiaduce, aby táto diferenciácia **nevytvárala prílišné rozdiely v dostupnosti aktivít medzi jednotlivými oddielmi a aby ich rozsah primerane vyplňal časový harmonogram dňa odsúdených**.

Dávame teda do pozornosti ústavu, že celkový režim dňa by mal byť **flexibilne prispôsobený individuálnym potrebám, pričom osobitná pozornosť má byť venovaná osobám vo vyššom veku, so zdravotným znevýhodnením alebo psychickými ťažkosťami**. Výbor CPT v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu rešpektovania vekových, zdravotných a iných špecifických okolností pri plánovaní denného režimu.³⁸

Ponuka aktivít a vzdelávanie v rámci špecializovaných oddielov

- Nástupný oddiel

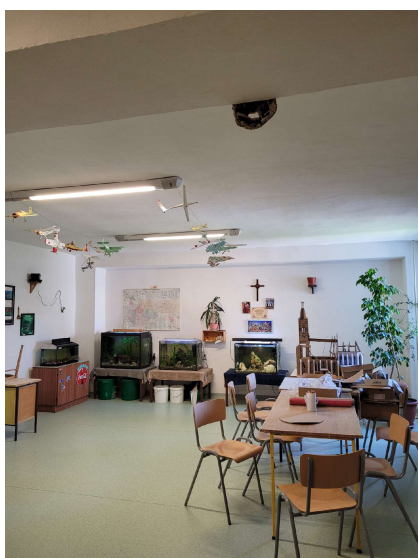
³⁷ ZVJS. „Ak obeť pomôže stretnutie so mnou, urobím to“. [online]. Bratislava: Zbor väzenskej a justičnej stráže, 2024 [cit. 2026-01-14]. Dostupné na: <https://www.zvjs.sk/sk/aktuality/ak-obei-pomoze-stretnutie-so-mnou-urobim-to>.

³⁸ Výbor CPT -CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015, CPT Štandardy – Hlavné časti všeobecných správ, kapitoly o „Aktivitách a režime pre väzňov“. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt>.

Podľa vyjadrenia riaditeľa ide o oddiel, kde **lekár pravidelne rieši problematiku závislostí a abstinčných príznakov**. Bezprostredne po prijatí odsúdení **absolvujú vstupné pohovory s pedagógom, psychológom a sociálnym pracovníkom**. Zvyšný čas dňa si odsúdení vyplňajú najmä bežnými činnosťami ako čítanie, kreslenie, cvičenie či stolný tenis. Podľa vyjadrenia pedagóga majú odsúdení možnosť zúčastniť sa aj aktivít zameraných na problémy zo závislosťou a ďalších individuálnych aktivít. **Toto tvrdenie sa nám však z rozhovorov nepotvrdilo.**

Chápeme, že vzhľadom na krátky, ale intenzívny, spravidla sedemdňový pobyt, je časový priestor na iné činnosti značne limitovaný, a však napriek tomu **vnímame za potrebné zabezpečiť zmysluplné aktivity aj pre tento špecializovaný oddiel**. Tie by mali reflektovať najmä **náročnosť adaptačného procesu**, ktorým odsúdení prechádzajú v prvých dňoch po príchode do ústavu.

- Oddiel špecializovaného zaobchádzania (OŠZ)

Tento **špecializovaný oddiel** je určený pre odsúdených s duševnými poruchami a adaptačnými ťažkosťami spojenými s výkonom trestu. Kľúčovým prvkom, na ktorom sa hneď po prijatí odsúdeného stavia je adaptácia, počas ktorej si pedagóg odsleduje celkové fungovanie a schopnosti odsúdeného. Ak sa objavia určité schopnosti, s ktorými má odsúdený problém snažia sa na nich postupne pracovať a zlepšovať ich.

V rámci oddielu sú k dispozícii okrem bežných aktivít ako karty či sledovanie televízie k dispozícii aj aktivity ako **športový krúžok, diskusné skupiny, komunita či terapeutické skupiny zamerané na riešenie problémov so závislosťou**. Počas chovateľského krúžku sa zas odsúdení starajú o zvieratá, čo vedie k pozitívnym účinkom hlavne u odsúdených s rôznym druhom psychiatrických diagnóz. **Práve takto špecificky zameranými aktivitami pre daný oddiel sa zamestnanci snažia riešiť špecifiká a problémy daného oddielu.**

Pri odsúdených s **obmedzenou schopnosťou čítania a písania** sa personál zameriava na individuálny rozvoj týchto základných zručností. Hoci majú odsúdení možnosť sa vzdelávať, počas rozhovorov sa ukázalo, že túto príležitosť využíva len málokto. Vzhľadom na osobnostné predpoklady týchto odsúdených je pravdepodobnosť ich zaradenia do výstupného oddielu údajne nízka. Zamestnanci preto túto situáciu riešia tak, že odsúdení sa zúčastňujú aspoň **pohovorov so sociálnou kurátorkou, odborných prednášok a aktivít** v rámci výstupného oddielu, ktoré im môžu pomôcť pri následnom prepustení z ústavu.

Monitorovací tím **pozitívne hodnotí prístup a preukázanú pracovnú angažovanosť zamestnancov na oddiele OŠZ**, keďže ide o špecifický oddiel s náročným charakterom práce, ktorý si vyžaduje individuálny prístup ku každému odsúdenému.

- Dôchodkový oddiel

Ide o oddiel, do ktorého sú zaraďovaný prevažne odsúdení v dôchodkovom veku a poberatelia invalidných dôchodkov. **Vzhľadom na vekovú skupinu odsúdených je tu miera zdravotných**

problémov prirodzene vyššia než v ostatných oddieloch a teda aj aktivizácia si vyžaduje o to špecifickejší prístup.

Voľný čas v rámci tohto oddielu si odsúdení vyplňajú hlavne bežnými aktivitami ako hranie šachu, kariet či riešenie kvízov a krížoviek. Oblúbené sú aj aktivity v športovej miestnosti, ktoré sú však podľa odsúdených do veľkej miery obmedzené jej skromným vybavením.

Pre zachovanie fyzickej kondície však monitorovací tím považuje za nevyhnutné, aby bola **športová miestnosť lepšie vybavená a zabezpečovala tak potrebné podmienky na udržiavanie svalovej pružnosti a celkovej mobility, ktoré sú pre odsúdených v dôchodkovom veku kľúčové pri prevencii zdravotných komplikácií.**

Uvedené odporúčanie je o to aktuálnejšie, že Asociácia pre prevenciu mučenia (APT) vo svojich vyjadreniach poukazuje na **starnutie väzenskej populácie a zdôrazňuje potrebu zamerať sa na starších odsúdených, ktorých zraniteľnosť je často znásobená telesným znevýhodnením.**³⁹

V minulosti na oddiele fungoval aj hudobný a pestovateľský krúžok, o ktoré však podľa vyjadrenia pedagógov aktuálne odsúdení nemajú záujem.

Nízky záujem o niektoré krúžky však nie je prekvapivý, pretože **štruktúra aktivít by nemala odrážať možnosti či predstavy personálu, ale v prvom rade má reflektovať reálne a špecifické potreby samotných odsúdených.** Vzhľadom na vekovú štruktúru tohto oddielu je preto vo zvýšenej miere žiaduce, aby ponúkané aktivity cielene podporovali zručnosti, ktoré majú u tejto skupiny tendenciu sa postupne oslabovať.

- Oddiel OBR

Tento špecializovaný oddiel je do značnej miery **limitovaný svojou izoláciou, ktorá je výsledkom snahy o maximálnu elimináciu bezpečnostných rizík.** Táto skutočnosť sa vo veľkej miere následne odzrkadľuje aj v režime dňa a aktivitách daného oddielu.

Počas dňa odsúdení trávajú čas bežnými aktivitami ako hranie kariet, futbal, stolný tenis či čítanie kníh. Majú možnosť zúčastniť sa aj **príležitostných prednášok, koncertov či stretnutí skupiny Anonymných alkoholikov.** V rámci kultúrno-osvetovej činnosti si odsúdení realizujú každú nedel' športové turnaje.

Na individuálnu aktivizáciu s odsúdenými **dochádza na oddiel pravidelne aj špeciálny pedagóg,** ktorého prístup si viacerí odsúdení v rozhovoroch veľmi chválili. Odsúdení oceňujú najmä jeho iniciatívu, keďže im v rámci návštev pravidelne prináša nové knihy na čítanie.

³⁹ ASSOCIATION FOR THE PREVENTION OF TORTURE (APT). Persons in situations of vulnerability. [online]. [cit. 2025-12-17]. Dostupné na: <https://www.apr.ch/our-priorities/persons-in-situations-of-vulnerability>.

Ponuku aktivít limituje aj skutočnosť, že **odsúdení zostávajú väčšinu dňa uzamknutí na svojich celách**, čím strácajú voľný prístup k terapeutickej a kultúrnej miestnosti s televíziou.

Odsúdení v rozhovoroch opakovane **kritizovali prílišnú izoláciu a nedostatok aktivít v porovnaní s inými oddielmi**. Podľa vyjadrenia jedného zo zamestnancov trávajú **odsúdení** na tomto oddiele čas prevažne čítaním a počúvaním rádia, keďže realizácia spoločných aktivít je s nimi podľa jeho slov náročná.

Pri takto špecifickom zameraní oddielu by monitorovací tím **očakával dôraz na jasnú štruktúru dňa a cieľnú aktivizáciu**, keďže nečinnosť odsúdených často krát vedie k apatii a následnej eskalácii agresivity. Tento stav je o to rizikovejší, že ide o oddiel s už existujúcou vysokou mierou problémového správania.

- Výstupný oddiel

Tento oddiel sa prioritne zameriava na prípravu odsúdených na prepustenie. Jeho cieľom je prostredníctvom cieľenej ponuky aktivít a kurzov rozvíjať u odsúdených zručnosti, ktoré sú kľúčové pre ich úspešnú a plynulú resocializáciu.

Na výstupnom oddiele pôsobí **multidisciplinárny tím** viacerých zamestnancov, zložený zo sociálneho pracovníka, psychologičky, pedagóga a sociálnej kurátorky, ktorá je k ústavu pridelená v rámci projektu **Šanca na návrat 2**.

Členovia multidisciplinárneho tímu úzko spolupracujú pri realizácii aktivít tzv. základného balíčka a v prípade potreby sú schopní sa navzájom zastupovať. Vďaka tejto **komplexnej podpore z viacerých odborných oblastí je možné zabezpečiť odsúdenému primeranú prípravu na opätovný návrat do spoločnosti**. Základný balíček aktivít zahŕňa oblasti ako sociálna komunikácia, sebaopoznanie, zamestnanosť, právne aspekty, finančná gramotnosť, problematika závislostí a rodinné vzťahy, pričom svojim obsahom poskytuje odsúdeným kvalitnú prípravu na opätovné začlenenie do spoločnosti.

Pozoruhodný **individuálny prístup k vzdelávaniu na tomto oddiele predstavuje** aj príklad, ktorý v rozhovore uviedla sociálna kurátorka oddielu. Išlo o odsúdeného študenta Fakulty telesnej výchovy a športu, ktorému bolo umožnené študovať vysokú školu na diaľku. V podmienkach ústavu odsúdený úspešne absolvoval všetky skúšky a vypracoval aj bakalársku prácu.

Pestrosť aktivít potvrdili aj odsúdení, ktorí počas rozhovorov uvádzali, že počas dňa sa okrem hrania kariet, pozerania televízie a cvičenia v športovej miestnosti zúčastňujú aj **komunity, kurzov a školení**.

Ponuka aktivít a vzdelávanie v diferenciacnej skupine C

Režim v rámci **diferenciacnej skupiny C** je v porovnaní so zvyškom ústavu **najprísnejší**, čo sa negatívne odráža na ponuke aktivít a štruktúre dňa. Odsúdení trávajú čas prevažne sledovaním televízie,

čítaním alebo hraním spoločenských hier a futbalu. V rozhovoroch odsúdení zhodne poukazovali na absenciu akýchkoľvek prednášok či turnajov, ktoré sú na iných oddieloch bežné. **Túto nevyváženosť v aktivitách oproti iným oddielom potvrdil aj samotný personál.**

Aktivity v rámci tejto skupiny sú ponechávané v individuálnej réžii odsúdených a dostupné možnosti sú výrazne obmedzené strohou a nevyhovujúcou vybavenosťou priestorov určených na aktivity.

Monitorovací tím dáva preto do pozornosti ústavu, že práve nízka miera aktivizácie odsúdených môže u nich viesť k **neadekvátnemu vyplňaniu voľného času**, napríklad aj cvičením s fľašami naplnenými solou. Takéto konanie je následne zo strany pedagóga vyhodnocované ako porušenie povinností a riešené disciplinárnym opatrením.

Cielená aktivizácia tejto **diferenciačnej skupiny pritom môže predstavovať kľúčový nástroj na adekvátne riešenie závislosti**. Zmysluplné vyplňanie času totiž eliminuje priestor pre recidívu a rizikové správanie, akým je pašovanie či obchodovanie s návykovými látkami, ktoré je na tomto oddiele časté.

Aj podľa vyjadrení Európskeho výboru na zabránenie mučeniu (CPT) má uspokojivý program aktivít **kľúčový význam pre celkovú pohodu väzňov, a to bez ohľadu na to, či ide o výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody**. CPT **zdôrazňuje potrebu vyvinúť úsilie smerom k tomu, aby väzni v zariadeniach na výkon väzby mohli stráviť primeranú časť dňa, t. j. 8 alebo viac hodín, mimo cely a mali možnosť vykonávať zmysluplné a rôznorodé činnosti. Režimy v zariadeniach na výkon trestu by mali byť nastavené ešte priaznivejšie.**⁴⁰

Významným svetlým bodom v rámci tejto skupiny sú pre odsúdených návštevy farára, ktorého mnohí vnímajú ako jediný zdroj zmysluplného rozhovoru. Hoci majú odsúdení k dispozícii kultúrnu miestnosť, prístup do nej zostáva v praxi obmedzený.

Z monitorovacej návštevy vyplynulo, že v rámci tohto oddielu **je náročné absolvovať vzdelávanie**, ktoré je údajne umožnené len na základe povolenia. Zákon pritom hovorí, že odsúdenému, u ktorého sú na to predpoklady, sa umožní, aby získal základné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné vzdelanie alebo sa zúčastnil iných foriem vzdelávania, ktoré mu umožnia získať alebo zvyšovať si pracovnú kvalifikáciu.⁴¹

Novela zákona o výkone trestu účinná **od 1. júla 2026** v rámci ustanovenia **§ 32 ods. 2 zákona o výkone trestu ustanovuje, že** odsúdenému, u ktorého sú na to predpoklady sa umožní, aby získal základné vzdelanie, stredné vzdelanie alebo iné formálne vzdelanie, ak je v súlade s určeným programom zaobchádzania. Okrem povinnosti vyplývajúcej z potreby zadefinovanej v oblasti vzdelávania sa odsúdenému môže umožniť zúčastniť sa aj iných foriem

⁴⁰ Výbor CPT: Výkon väzby a trestu. Výňatok z druhej všeobecnej správy, zverejnenej v roku 1992. CPT/Inf(92)3-part. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16806ce93e>.

⁴¹ § 32 ods. 2 zákona o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov

neformálneho vzdelávania, ktoré mu umožnia získať alebo zvyšovať si pracovnú kvalifikáciu.

Právo na vzdelanie radíme medzi základné ľudské práva a prístup k nemu by mal byť umožnený každému, vrátane osôb **odsúdených na výkon trestu odňatia slobody**. Práve prostredníctvom vzdelávania môže ústav poskytnúť odsúdeným **nevyhnutné nástroje na zvyšovanie ich kvalifikácie**, čím prispieva k efektívnej resocializácii a prevencii recidívy.

Ponuka aktivít a vzdelávanie na oddiele prvotrestaných

Hoci sa nejedná o špecializovaný oddiel, svojim režimom a prístupom vo veľkej miere napĺňa podstatu špecializovaných oddielov. **Tento oddiel bol zriadený z iniciatívy nového riaditeľa ústavu a funguje od apríla 2025**. Podľa vyjadrenia pedagogičky pôsobiacej na tomto oddiele bol jeho vznik motivovaný snahou zabrániť tomu, aby boli prvotrestaní odsúdení bezprostredne po nástupe vystavení výrazne „kriminálnemu“ prostrediu ústavu. Z tohto dôvodu sú zaradení do samostatného oddielu.

Výber odsúdených na oddiel prvotrestaných realizujú psychológovia z nástupného oddielu po vzájomnej konzultácii s pedagógmi pôsobiacimi na tomto oddiele. **Zriadenie oddielu prvotrestaných monitorovací tím hodnotí veľmi pozitívne, keďže včasnou selekciou tejto skupiny odsúdených je možné predchádzať recidíve**. Práve u prvotrestaných odsúdených je stále vysoký potenciál na zmenu správania a riešenie problémov, ktoré viedli k uloženiu trestu odňatia slobody.

V rámci oddielu sú pre odsúdených organizované rôzne **diskusné skupiny a dvakrát mesačne sa realizujú aj záujmové krúžky**, napríklad **šachový krúžok a krúžok zameraný prednostne na prácu s drevom**. Výsledky tejto činnosti boli počas monitorovacej návštevy viditeľné priamo na oddiele v podobe rôznych drevených výrobkov vytvorených odsúdenými.

Oddiel na pravidelnej báze spolupracuje aj so skupinou anonymných alkoholikov, v rámci ktorej majú odsúdení priestor na zdieľanie svojich pocitov a skúseností súvisiacich so závislosťou. Účasť na tejto skupine predstavuje významný prínos najmä pre odsúdených, ktorí v ústave absolvovali ochranné liečenie.

Za mimoriadne podnetné považujeme vyjadrenie jedného zo zamestnancov oddielu, ktorý zdôraznil, že odsúdených vníma predovšetkým ako ľudí. Uviedol, že pre výkon jeho práce nie je rozhodujúca povaha trestnej činnosti, za ktorú si odsúdený trest odpykáva. Takýto prístup považujeme za kľúčový, keďže signalizuje orientáciu nielen na aktuálnu situáciu a potreby odsúdených, ale najmä na komplexný proces ich prípravy na život po prepustení, teda na ich resocializáciu. Etické nastavenie zamestnanca týmto spôsobom významne podporuje schopnosť ústavu napĺňať rehabilitačnú a resocializačnú funkciu výkonu trestu. **Aj samotní odsúdení hodnotili tento oddiel veľmi pozitívne, najmä z hľadiska prístupu zamestnancov k odsúdeným.**

Monitorovací tým hodnotí zriadenie tohto oddielu veľmi pozitívne a vníma ho ako príklad sľubnej praxe. Toto riešenie považujeme za mimoriadne prínosné aj z hľadiska **prevencie recidívy**, keďže cielenejšia **individuálna** práca s prvotrestanými odsúdenými zvyšuje ich šance na úspešný návrat do spoločnosti a **zabraňuje ich opätovnej trestnej činnosti**.

05.2. VYCHÁDZKY

Vychádzky v rámci ústavu sú štandardne organizované raz denne v rozsahu **jednej hodiny**. Väčšina oddielov realizuje vychádzky v stanovenom čase na základe harmonogramu dňa v hlavnom vychádzkovom dvorci spoločne s ďalšími oddielmi. Samostatne vykonávajú vychádzky oddiel OŠZ, diferenciacná skupina C a oddiel OBR, ktorý má na vychádzky vyčlenené samostatné vychádzkové dvorce vzhľadom na charakter oddielu.

Monitorovací tím by privítal posilnenie prepojenosti medzi jednotlivými oddielmi, najmä **väčšiu mieru integrácie odsúdených z oddielu špecializovaného zaobchádzania do spoločných aktivít v rámci ústavu**. Takáto integrácia by mohla byť realizovaná napríklad prostredníctvom spoločných vychádzok alebo iných primeraných spoločných aktivít, s prihliadnutím na individuálne možnosti a bezpečnostné aspekty.

Viacerí odsúdení počas rozhovorov uvádzali, že na vychádzky nechodia z rôznych subjektívnych dôvodov. Znepokojivé však bolo vyjadrenie odsúdeného z **diferenciačnej skupiny C**, ktorý na vychádzky nechodí z dôvodu dôkladných osobných prehliadok, ktoré musí po nich absolvovať. Túto informáciu považuje monitorovací tím za veľmi znepokojivú vzhľadom na skutočnosť, že nedostatočný pohyb a prístup na čerstvý vzduch môžu viesť k zhoršeniu fyzického zdravia, vrátane problémov s pohybovým aparátom, srdcovo-cievny systémom a psychickým zdravím, ako sú depresia a úzkosť. V tejto oblasti CPT zdôrazňuje, že **pravidelné vychádzky na čerstvom vzduchu sú nevyhnutné na udržanie základných životných potrieb odsúdených**.⁴²

Jeden z odsúdených v **diferenciačnej skupine B** v rozhovore uviedol, že po dohode s personálom má možnosť okrem hodinovej rannej vychádzky navštevovať vychádzkový dvor aj v popoludňajších hodinách. Podľa jeho slov mu častejší pobyt na čerstvom vzduchu prospieva najmä vzhľadom na jeho respiračné ochorenie.

Uvedený príklad vítame a zároveň uvádzame, že zákon o výkone trestu odňatia slobody definuje hodinu vychádzky denne iba ako **minimálny zákonný nárok**, nie ako fixne stanovený časový rozsah.⁴³ S ohľadom na blížiacu sa **novelu účinnú od 1. júla**

⁴² Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT), v dňoch 19. až 28. marca 2018. Dostupné na: <https://rm.coe.int/168094fd72>.

⁴³ §31a zákona o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov

2026, podľa ktorej môže riaditeľ ústavu v rámci ustanovenia § 31a zákona o výkone trestu v odôvodnených prípadoch vychádzku nielen obmedziť alebo zrušiť, ale aj predĺžiť, podporujeme rozširovanie rozsahu vychádzok aj v ďalších prípadoch.

Monitorovací tím počas rozhovoru zaznamenal vyjadrenie odsúdeného na oddiele 3B, ktorý sa z dôvodu pohybu o barlách nezúčastňuje vychádzok. Podľa jeho vyjadrenia mu je vychádzka umožnená len po individuálnom požiadaní príslušníka, a to prostredníctvom presunu výťahom, nie je to však realizované na pravidelnej báze. Tento stav považujeme za mimoriadne znepokojujúci, keďže CPT jednoznačne zdôrazňuje, že možnosť každodennej vychádzky na čerstvom vzduchu musí byť zabezpečená všetkým väzňom bez výnimky.⁴⁴

Situácia je o to závažnejšia, že sa týka odsúdeného vystaveného viacnásobnej zraniteľnosti. Okrem dlhodobého telesného znevýhodnenia ide aj o odsúdeného inej národnosti, čo jeho zraniteľnú pozíciu vo väzenskom prostredí ešte prehľbuje. Podľa vyjadrenia lekárky si v poslednom období žiaden odsúdený nevyžiadal lekárske potvrdenie na účely využívania výťahu pri presune. Monitorovací tím však poukazuje na Európske väzenské pravidlá, podľa ktorých sú väzenské správy povinné zohľadňovať individuálne potreby väznených osôb, najmä tých najzraniteľnejších.⁴⁵

Zároveň Asociácia pre prevenciu mučenia poukazuje na článok 2 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý zavádza povinnosť vykonávať primerané úpravy postupov a fyzického prostredia miest zadržiavania s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím uplatňovanie ich práv na rovnakom základe ako ostatným. Odopretie primeraných úprav môže viesť k životným podmienkam, ktoré dosahujú úroveň zlého zaobchádzania alebo mučenia.⁴⁶

05.3. PRACOVNÉ ZARADENIE

Pomerne vysoký podiel odsúdených je v ústave zaradený do pracovného procesu. Túto skutočnosť monitorovací tím veľmi oceňuje a považuje za prínosný pre celkový proces resocializácie. Podľa predložených dokumentov počas monitorovacej návštevy pracovala približne jedna tretina z celkového počtu odsúdených. Odsúdení vykonávajú prácu na vnútorných a vonkajších pracoviskách v rámci ústavu, ako aj na pracoviskách mimo ústavu u externých zamestnávateľov.

Ide najmä o pracovné činnosti ako balenie sušeného ovocia, balenie skrutiek do krabičiek, vkladanie nadstavcov na skrutkovanie do kľúčeniak alebo ich vkladanie do multifunkčných skrutkovačov. Na vonkajších pracoviskách mimo ústavu pracuje nižší počet

⁴⁴ Výbor CPT - CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015, CPT Štandardy – Hlavné časti všeobecných správ, kapitoly o „Aktivitách a režime pre väzňov“. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt>.

⁴⁵ Bod 5.2 Európskych väzenských pravidiel.

⁴⁶ Asociácia pre prevenciu mučenia - Association for the prevention of torture (APT). Groups in situations of vulnerability. Dostupné na: <https://www.apr.ch/knowledgehub/dfd/groups-situations-vulnerability>.

odsúdených, výber odsúdených na tieto pracoviská prebieha na základe odporúčania psychológa a spravidla ide o odsúdených za menej závažnú trestnú činnosť.

Zamestnanec zodpovedný za spoluprácu so zamestnávateľmi uvádza, že kooperácia s externými firmami je na veľmi dobrej úrovni. Vďaka minimálnemu stupňu stráženia má ústav u zamestnávateľov vysokú dôveru a pri vyššom počte odsúdených by bolo možné zriadiť ešte ďalšie pracoviská.

O pracovnom zaradení a celkovej možnosti pracovať rozhoduje na **nástupnom oddiele** komisia pozostávajúca zo zamestnancov rôznych oblastí ústavu. Ide napríklad o vedúcu výkonu trestu, zamestnanca PBS-ky, sociálneho pracovníka, zdravotníckeho pracovníka (sestra, lekár), psychológa či pedagóga. Komisia pri výbere zohľadňuje u odsúdeného zdravotnú klasifikáciu a predpokladaný koniec trestu. V rámci adaptačného procesu po prijatí do ústavu sa k zamestnávaniu vyjadruje **hlavne lekár**, pričom dôležité slovo pri samotnom zaradení má aj **psychológ a vedúci PBS-ky**.

Podľa oddelenia zamestnávania môže odsúdený **požiadať aj o zmenu práce** po dlhšom čase strávenom na aktuálnom pracovisku, podmienkou je však vyhovujúca zdravotná klasifikácia. Priamo počas komisie si však odsúdený prácu vyberať nemôže.

Monitorovací tím počas rozhovorov identifikoval skupinu odsúdených, ktorí majú záujem pracovať, avšak nie je im to umožnené. Ide najmä o odsúdených z oddielu **OŠZ a diferenciačnej skupiny C**, ktorí nemajú možnosť zapojiť sa do žiadnej pracovnej činnosti podporujúcej rozvoj alebo udržiavanie pracovných návykov. Podľa vyjadrenia jedného zo zamestnancov ide v prípade oddielu OŠZ často o nemajetných odsúdených, ktorým by akýkoľvek príjem aspoň čiastočne zvýšil kvalitu života. Uvedená situácia by sa podľa jeho vyjadrenia dala efektívne riešiť zriadením chránenej dielne v rámci ústavu.

Monitorovací tím si uvedomuje, že významnú časť týchto odsúdených tvoria osoby s psychickým alebo mentálnym znevýhodnením. Práve u tejto skupiny je však pravidelná primeraná pracovná činnosť a osvojovanie si pracovných návykov kľúčovým predpokladom úspešného začlenenia do spoločnosti po prepustení. Každá osoba je schopná vykonávať prácu primeranú svojim individuálnym schopnostiam a možnostiam, pokiaľ na ňu nie sú kladené neprimerané nároky.

V prípade **diferenciačnej skupiny C** neboli identifikované **objektívne prekážky**, ktoré by bránili zaradeniu odsúdených do pracovného procesu. Počas monitorovacej návštevy viacerí odsúdení uviedli, že napriek prejavenej záujmu im nie je umožnené pracovať. Tento stav je obzvlášť **problematický vzhľadom na deficit denných aktivít na tomto oddiele**. **Dlhodobá nečinnosť negatívne ovplyvňuje psychickú integritu odsúdených a je v rozpore s účelom výkonu trestu a cieľmi resocializácie.**

Dávame preto do pozornosti, že **práve zamestnávanie formuje u odsúdených návyky a podporuje reintegráciu**, zatiaľ čo jeho absencia môže vyvolávať pocity nevyužitia a nudy. Z hľadiska účelu

trestu je preto kľúčové rozvíjať u odsúdených aj špeciálne formy práce ako pomocné, remeselné či dobrovoľnícke činnosti. Práve tieto jednoduché pracovné úkony v spojitosti s finančnou odmenou pomáhajú štruktúrovať deň a motivovať aj osoby s nižšou pracovnou schopnosťou.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Realizovať pre odsúdených kurz slovenského jazyka. **(do 12 mesiacov)**
- Vytvoriť pre odsúdených v špecializovaných oddieloch (nástupný, dôchodkový, OBR) zmysluplné aktivity a záujmové krúžky, ktoré budú reagovať na problémové oblasti daného oddielu. **(do 3 mesiacov)**
- Vytvoriť pre odsúdených z diferenciačnej skupiny C zmysluplné aktivity a záujmové krúžky, ktoré budú podporovať ich resocializáciu. **(do 3 mesiacov)**
- Umožniť vzdelávanie odsúdeným z difenciačnej skupiny C. **(do 6 mesiacov)**
- Zabezpečiť po individuálnom posúdení odsúdenému aj dlhšiu vychádzku ako bežne stanovený hodinový rozsah. **(priebežne)**
- Zabezpečiť osobám so zníženou pohyblivosťou pravidelný a systematický prístup k každodennej vychádzke na čerstvom vzduchu bez potreby individuálneho dožadovania sa o použitie výťahu. **(bezodkladne)**
- Zabezpečiť, aby odsúdení z diferenciačnej skupiny C mali možnosť zapojiť sa do pracovného procesu. **(bezodkladne)**
- Zabezpečiť odsúdeným z oddielu OŠZ vykonávať primeranú prácu v rámci ústavu, za ktorú by dostávali adekvátnu mzdu. **(priebežne)**

06 KONTAKT ODSÚDENÝCH S VONKAJŠÍM SVETOM

Kontakt s vonkajším svetom predstavuje dôležitý prvok výkonu trestu a zohráva zásadnú úlohu pri udržiavaní sociálnych väzieb a duševnej pohody odsúdených. Medzinárodné štandardy, vrátane Európskych väzenských pravidiel, zdôrazňujú potrebu pravidelného a zmysluplného kontaktu s rodinou a blízkymi, a to aj prostredníctvom moderných komunikačných technológií.

06.1. TELEFONOVANIE

V ústave je telefónne zariadenie určené na telefonovanie umiestnené v každej cele oddielu s bezpečnostným režimom a uzavretého oddielu, v priestoroch chodby ostatných oddielov a v lôžkovej časti zdravotníckeho zariadenia. Telefónne zariadenie je v prevádzke od

6.00 h. do 22.00 h. Odsúdený ho môže používať v čase osobného voľna v rozsahu určenom zákonom a ústavným poriadkom.⁴⁷

Aktuálna právna úprava v ustanovení § 27 zákona o výkone trestu stanovuje pre odsúdených len základné minimum: majú právo **najmenej dvakrát za mesiac telefonovať v trvaní najmenej 20 minút**, a to najviac s piatimi blízkymi osobami uvedenými v písomnej žiadosti. Riaditeľ ústavu môže výnimočne povoliť kontakt aj s inou osobou. Podľa ústavného poriadku ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou môžu odsúdení s telefónom na cele telefonovať **až 120 minút denne** (s výnimkou osôb s obmedzeniami uloženými súdom alebo osôb umiestnených v oddiele s bezpečnostným režimom). Pre ostatných odsúdených sa rozsah líši podľa oddielu a diferenciacie: v minimálnom stupni stráženia môže diferenciačná skupina B telefonovať **denne 30 minút**, zatiaľ čo odsúdení v diferenciačnej skupine C a oddiel s bezpečnostným režimom **štyrikrát mesačne po 30 minút**. Nástupný oddiel má limit **4x mesačne po 20 minút**, oddiel špecializovaného zaobchádzania kopíruje diferenciačnú skupinu B príslušného stupňa stráženia a vo výstupnom oddiele môže riaditeľ povoliť telefonovanie **bez časového limitu**. V zmysle ústavného poriadku môže telefonovanie nad tento rozsah (častejšie telefonovanie) odsúdenému v odôvodnených prípadoch povoliť riaditeľ ústavu. O častejšie telefonovanie odsúdený požiada na predpísanom tlačive.⁴⁸

Od 1. júla 2026 sa zákonný rámec telefonovania výrazne rozšíri, novela ustanovenia § 27 zákona o výkone trestu zvyšuje minimum zo súčasných dvoch mesačných hovorov na právo telefonovať **minimálne osem dní v mesiaci**, pričom každý z týchto dní musí mať odsúdený k dispozícii **najmenej 30 minút**.

Z rozhovorov s odsúdenými vyplývalo, že telefonický kontakt predstavuje najčastejšiu a pre odsúdených najpraktickejšiu formu komunikácie s vonkajším svetom. Na viacerých oddieloch⁴⁹ v diferenciačnej skupine B odsúdení disponovali zvýšeným limitom až na 45 minút denne, pričom viacerí uvádzali, že limit telefonovania sa flexibilne prispôbuje, ak odsúdený bezproblémovo spolupracuje a dodržiava pravidlá. **V oddiele C odsúdení uvádzali, že je rozsah štyrikrát mesačne po 30 minút pre mnohých nedostatočný, najmä ak majú rodiny ďaleko (nemožnosť navštevovania) alebo majú záujem o častý kontakt s maloletými deťmi.**

Takmer vo všetkých oddieloch zaznievalo, že prevádzka telefónnych liniek býva občas problematická, zariadenia sú často obsadené, preťažené alebo technicky nefunkčné. Odsúdení z diferenciačnej skupiny C opisovali prípady, keď telefóny nefungovali celý deň, za čo sa telekomunikačná spoločnosť následne takýto výpadok ospravedlňovala. Odsúdení v diferenciačnej skupine B trvali na tom, že telefónov je málo vzhľadom na počet osôb, ktoré ich potrebujú využívať a uvádzali, že nielen telefóny, ale aj videohovorové terminály sú permanentne obsadené.

⁴⁷ § 29 ods. 3 ústavného poriadku.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Najmä oddieloch 3A, 3D1, 4A, 4D1, 5B, 5C a v niektorých prípadoch aj výstupný oddiel či OŠZ.

Odsúdení sa sťažovali aj na vysokú cenu hovorov, pričom náklady majú byť ešte výraznejšie pri medzinárodných telefonátoch. Viacerí odsúdení uvádzali, že mesačne pretelefonujú veľké finančné sumy, čo je pre časť z nich ťažko udržateľné. Na oddiele špecializovaného zaobchádzania mali viacerí odsúdení možnosť telefonovať každý deň, čo uvádzali ako pozitívne. K povoleniu častejšieho telefonovania pristupuje ústav najmä v prípadoch úmrtia či iných zásadných rodinných udalostí.

06.2. VIDEOHOVORY

Videotelefónne zariadenie je v ústave umiestnené na chodbe vybraných oddielov. Odsúdený umiestnený mimo tento oddiel môže videotelefónne zariadenie využiť v rámci určeného rozsahu jedenkrát v kalendárnom týždni.⁵⁰

Nová právna úprava práva na telefonovanie platná od 1. júla 2026 výslovne rozširuje jeho obsah aj o možnosť využívania videohovorov. Zatiaľ čo doterajšia právna úprava vychádza výlučne z telefonovania prostredníctvom telefónneho zariadenia, novelizované znenie ustanovenia § 27 už priamo počíta s tým, že odsúdený môže realizovať kontakt nielen telefonicky, ale – ak to technické podmienky v ústave umožňujú – aj prostredníctvom videotelefónneho zariadenia umiestneného v ústave. Videohovor sa tak stáva súčasťou zákonného rámca práva na kontakt s blízkymi osobami, pričom konkrétny čas, spôsob realizácie a technické podmienky zostávajú v kompetencii riaditeľa ústavu.

Odsúdení vo väčšine oddielov pri rozhovoroch uvádzali videohovory ako častú formu kontaktu s vonkajším svetom, ich využívanie však údajne sprevádzajú **opakujúce sa technické či kapacitné obmedzenia**. Technické problémy odsúdení opisovali ako poruchy, výpadky a občasnú slabú kvalitu obrazu a zvuku. Nedostatok a preťaženosť dostupných zariadení spôsobuje podľa odsúdených dlhé čakanie. Odsúdení tiež opakovane uvádzali **vysokú cenu videohovorov**, ktoré sú spravidla drahšie než bežné telefonovanie. Napríklad na jednom z oddielov diferenciacnej skupiny B bola uvedená cena až 50 centov za minútu videohovoru, čo pre mnohých predstavovalo značnú cenovú nedostupnosť.

Napriek týmto obmedzeniam niektorí odsúdení vnímali videohovory pozitívne a považovali ich za kvalitnú formu kontaktu s rodinou. V niektorých situáciách (v prípade dlhých vzdialeností, problematcky schvaľovaných návštev alebo iných obmedzení) predstavujú pre nich dôležitú, miestami aj hlavnú formu kontaktu.

06.3. NÁVŠTEVY

Aktuálna právna úprava v ustanovení § 24 zakotvuje právo odsúdeného **prijat' návštevu blízkych osôb najmenej raz za kalendárny mesiac v trvaní dvoch hodín**, v čase určenom riaditeľom ústavu alebo ním povereným príslušníkom zboru. Súčasne stanovuje, že **odsúdeného môže navštíviť najviac päť osôb vrátane detí**, pričom toto obmedzenie sa nevzťahovalo na prípady, keď mal

⁵⁰ § 29 ods. 10 ústavného poriadku.

odsúdený viac ako štyri deti. Zákon výslovne umožňuje riaditeľovi ústavu povoliť **častejšie návštevy alebo návštevu inej osoby** než blízkej, a to z dôvodov plnenia programu zaobchádzania, naliehavých rodinných okolností alebo iných závažných dôvodov.

Aktuálna právna úprava rozlišuje **režim návštev podľa stupňa stráženia**, v ústavoch s minimálnym a stredným stupňom stráženia sa návštevy vykonávajú spravidla **priamym (kontaktným) spôsobom**, zatiaľ čo v ústavoch s maximálnym stupňom stráženia sa vykonávali spravidla **bez priameho kontaktu**, pričom riaditeľ ústavu môže v odôvodnených prípadoch rozhodnúť odlišne.

Nová právna úprava platná od 1. júla 2026 zachováva základný zákonný rozsah návštevy, teda právo prijať návštevu **najmenej raz mesačne v trvaní dvoch hodín**, avšak oproti pôvodnému zneniu prináša niekoľko rozdielov. V prvom rade už zákon výslovne upravuje možnosť realizácie návštevy aj **formou videonávštevy**, a to ako alternatívu k fyzickej návšteve. Zároveň sa **vypúšťa explicitné rozlišovanie kontaktného a bezkontaktného režimu návštev podľa stupňa stráženia**. Otázka priameho kontaktu je po novom riešená všeobecne tak, že riaditeľ ústavu môže z bezpečnostných dôvodov rozhodnúť o vykonaní fyzickej návštevy bez priameho kontaktu, bez väzania na konkrétny stupeň stráženia.

Nové znenie tiež zavádza osobitné právo odsúdeného s nepľnoletými deťmi na ďalšiu videonávštevu v trvaní **najmenej jednej hodiny nad rámec základného rozsahu návštev**.

Podľa ústavného poriadku ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou odsúdený podáva žiadosť o návštevu **raz mesačne**, a to prostredníctvom pedagóga. Termín návštevy sa určuje v súlade s vopred stanoveným **harmonogramom návštev**, ktorý je odsúdeným prístupný, a zároveň musí zodpovedať časovému rozvrhu dňa v ústave.⁵¹

Počas fyzickej návštevy o rozmiestnení návštevníkov rozhoduje službukonajúci príslušník zboru, ktorý je pri návštevách prítomný. Návštevy sa vykonávajú spravidla **kontaktným spôsobom**, pričom výnimku tvoria odsúdení umiestnení **v oddiele s bezpečnostným režimom** alebo odsúdených, u ktorých riaditeľ ústavu rozhodne, že vzhľadom na existenciu bezpečnostných dôvodov, rizika násilného správania alebo rizika úteku sa návšteva vykoná bez priameho kontaktu.⁵²

V čase neohlásenej návštevy práve prebiehala v návštevných miestnostiach rekonštrukcia, z tohto dôvodu návštevy prebiehali vo väčšine oddielov jednotne v telocvični. Odsúdení z oddielov diferenciačnej skupiny B a C uvádzali, že do tej istej miestnosti je počas návštev sústredený veľký počet odsúdených s rodinami, čo **výrazne ovplyvňuje súkromie**. Na viacerých oddieloch zaznelo, že naraz môže byť prítomných až 200 ľudí. Súkromie pri návštevách odsúdení často označovali ako **nedostatočné**. Odsúdení uvádzali, že štandardná frekvencia návštev je **raz mesačne na dve hodiny**.

⁵¹ § 26 ústavného poriadku.

⁵² § 27 ústavného poriadku.

Odsúdení naprieč mnohými oddielmi potvrdzovali, že kontaktné návštevy boli povolené, pričom ich rodiny ich navštevovali pravidelne. Niektorí uvádzali že využívajú návštevy menej často najmä z dôvodu vzdialenosti alebo zlej dopravnej dostupnosti rodín. Odsúdení na výstupnom oddiele uvádzali, že v prípade návštevy môžu využívať pokojnejšie priestory než telocvičňu.

Často uvádzaným problémom boli **prehliadky pred a po návštevách**. Odsúdení z viacerých oddielov diferenciačnej skupiny B uvádzali, že musia absolvovať prehliadku, ktorá niekedy zahŕňa vyzliekanie do spodného prádla či úplne donaha. Odsúdení z diferenciačnej skupiny C uvádzali, že prehliadka prebieha **pred aj po návšteve**, čo odsúdení považovali za veľmi invazívne.

Odsúdení všeobecne poukazovali na viacero problematických oblastí týkajúcich sa návštev s maloletými deťmi a fungovania detského kútika v ústave. Uvádzali, že hoci detský kútik formálne existuje ako súčasť návštevnych priestorov, jeho **vybavenie a celkové podmienky nie sú dostatočné** a neposkytujú deťom primerané zázemie počas návštevy. Detský kútik je zriadený v **provizórnych priestoroch návštevnej miestnosti, ktorou je telocvičňa**, pričom podľa odsúdených **nie je sprístupňovaný pravidelne** a v niektorých prípadoch **nie je počas návštev vôbec k dispozícii**, hoci fyzicky existuje.

Za obzvlášť problematické odsúdení považovali skutočnosť, že **nemajú možnosť dieťa do detského kútika sprevádzať ani v ňom s dieťaťom zotrvať**, pričom dieťa musí v niektorých prípadoch zostať v kútiku samo. Tento postup vnímali ako nevhodný najmä pri mladších deťoch, keďže môže negatívne ovplyvniť ich pocit bezpečia a zároveň obmedzuje samotný zmysel návštevy ako spoločného času rodiča s dieťaťom.

Odsúdení zároveň upozorňovali aj na **nedostatočné zabezpečenie základných potrieb detí počas návštev**, pričom uvádzali prípady, keď **deťom nebola poskytnutá voda**, a to ani v situáciách, keď návšteva trvala dlhší čas.

Ďalšou opakovane uvádzanou ťažkosťou boli **návštevy maloletých detí v sprievode inej osoby**. Odsúdení poukazovali na administratívnu náročnosť a zdĺhavosť schvaľovania sprievodných osôb, čo v praxi viedlo k obmedzeniu alebo odkladaniu návštev. Tieto prekážky podľa odsúdených spôsobujú, že aj v prípadoch, keď je návšteva formálne povolená, jej reálne uskutočnenie je neisté alebo dlhodobou oddialené, čo negatívne vplyva na udržiavanie kontaktu medzi odsúdenými a ich maloletými deťmi.

06.4. KOREŠPONDENCIA

Odsúdení uvádzali, že písomná korešpondencia je v ústave spravidla kontrolovaná⁵³, pričom niektorí z nich priamo poukazovali na to, že im vadí, že pošta je čítaná. Časť odsúdených korešpondenciu údajne využíva len zriedkavo alebo vôbec, keďže telefonický kontakt považujú

⁵³ § 25 ods. 2 a 3 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

za dostupnejší a praktickejší spôsob komunikácie s vonkajším svetom.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Zvýšiť technickú kapacitu a spoľahlivosť telefónnych a videohovorových zariadení tak, aby sa predišlo výpadkom a dlhému čakaniu. **(do 1 roka)**
- Zabezpečiť rovnomernejší prístup k telefonovaniu medzi jednotlivými oddielmi a diferenciačnými skupinami tak, aby rozdiely v rozsahu kontaktu neboli neprimerané. **(do 1 roka)**
- Zlepšiť podmienky pre fyzické návštevy z hľadiska súkromia, najmä v situáciách, keď prebiehajú v hromadných a provizórnych priestoroch. **(bezodkladne)**
- Prehodnotiť rozsah a spôsob osobných prehliadok pred a po návštevách, aby boli primerané bezpečnostnému riziku a čo najmenej invazívne. **(bezodkladne)**
- Zabezpečiť funkčný, pravidelne dostupný a primerane vybavený detský kútik. **(bezodkladne)**
- Umožniť odsúdeným sprevádzať dieťa do detského kútika a zotrvať tam s ním, najmä pri mladších deťoch, v rozsahu zlučiteľnom s bezpečnostnými požiadavkami. **(priebežne)**
- Zabezpečiť základné potreby detí počas návštev, vrátane prístupu k pitnej vode. **(bezodkladne)**
- Zjednodušiť a urýchliť administratívne postupy pri schvaľovaní sprievodných osôb maloletých detí. **(priebežne)**

07 SŤAŽNOSTNÝ MECHANIZMUS

Kvalitne nastavené postupy pri podávaní sťažností predstavujú **klúčovú ochranu pred zlým zaobchádzaním**. Je preto nevyhnutné, aby v každom zariadení, kde dochádza k obmedzeniu osobnej slobody, fungoval **spoľahlivý interný sťažnostný systém**. Takýto mechanizmus umožňuje odhaliť a napraviť nedostatky bezprostredne po ich vzniku. Dobre fungujúci systém zabezpečuje nielen včasnú identifikáciu prípadov zlého zaobchádzania, ale zaručuje aj to, že následné prešetrovanie podozrení bude prebiehať dôsledne a účinne. Aby sťažnostný mechanizmus nebol len formálnym nástrojom, musí byť pre odsúdených bezpečný a prakticky dostupný.

Väčšina oslovených odsúdených uviedla, že sú o možnostiach podávania sťažností informovaní. Napriek tomu z rozhovorov následne vyplynulo, že samotný sťažnostný mechanizmus nie je v praxi plne funkčný. Niektorí odsúdení síce vedia, že môžu podať sťažnosť, obrátiť sa na dozorového prokurátora či požiadať o stretnutie

s riaditeľom, avšak iní (najmä takí, ktorí sa nachádzajú v ústave kratšie) o týchto konkrétnych možnostiach nevedeli alebo si neboli istí, ako ich využiť.

Ako problematické vnímame najmä to, že sťažnosti **nie je možné podať dôverným spôsobom**. Schránky na sťažnosti sa nenachádzajú na jednotlivých oddieloch, ale len v jedálni, pričom vhadenie sťažnosti do schránky nie je v takomto prípade dôverné. Niektorí odsúdení povedali, že priestor je snímaný kamerovým systémom a v jedálni je vždy veľmi veľa ľudí. Tieto aspekty výrazne znižujú ochotu odsúdených mechanizmus využívať.

Viacerí respondenti zároveň uviedli, že sťažnosti podávajú výnimočne alebo vôbec, nielen **kvôli nedostatku dôvernosti**, ale aj **kvôli obavám z negatívnych následkov**. Niektorí sa boja disciplinárnych postihov či zbytočného komplikovania bežných žiadostí, iní majú skúsenosť s tým, že sa nimi podaná sťažnosť alebo žiadanka o stretnutie s riaditeľom nedoriešili. Jeden z odsúdených opísal, že príslušníci majú tendenciu robiť po podaní sťažností sťažovateľom zle, sťažnosti sa vybavujú len formálne a odsúdenému vždy odpíšu, že postup bol v rámci zákona. Ťažkosti odsúdení vnímajú taktiež v **prístupe k osobnému rozhovoru s riaditeľom**, keďže sú od takéhoto postupu niekedy personálom ústavu odhovárani. Často údajne záleží od pedagóga, keďže niektorí nemajú ochotu sťažnosť alebo žiadosť prevziať.

Výrazná nedôvera sa objavuje taktiež vo vzťahu k vyšetrovaniu prípadov zo strany PBS (preventívno-bezpečnostnej služby ústavu). Počas rozhovorov sme narazili na prípady osôb, ktoré deklarovali skúsenosť s násilím zo strany príslušníkov, po nahlásení incidentu alebo podaní sťažností vonkajším kontrolným orgánom ich však PBS od riešenia situácie odhovárala a nakoniec sťažnosti na základe nátlaku stiahli. **Vo všeobecnosti odsúdení neverili, že PBS je schopná prešetriť incidenty objektívne**, keďže informácie často získavajú od iných odsúdených, ktorí donášajú odmenou za niektoré výhody, ktoré im vie PBS poskytnúť. Rovnako z poskytnutej dokumentácie PBS obsahujúcej prešetrované podnety z r. 2024 a 2025 vyplýva, že závery šetrení PBS pochybenia príslušníkov nepreukazujú ani v prípadoch, ktoré vykazujú výrazné nezrovnalosti (viď dva prípady zo dňa 11.06.2024 týkajúce sa zranení spôsobených počas prehliadok⁵⁴).

Vyššie uvedené zistenia naznačujú, že hoci je sťažnostný mechanizmus **formálne zavedený**, odsúdení ho nepovažujú za bezpečný a dôveryhodný. To bráni jeho funkcii ako nástroja na ochranu práv osôb pozbavených slobody. Podľa medzinárodných štandardov musia byť interné sťažnostné procesy **nielen dostupné, ale aj reálne využiteľné** – bez rizika odvetvy a s istotou, že podnet bude posúdený spravodlivo a nestranne.

⁵⁴ Viď kapitola "Netransparentné prehliadky izieb", str. 6.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Posilniť dôveru v sťažnostný mechanizmus prostredníctvom väčšej edukácie odsúdených, ochrany pred odvetou a monitorovania reakcií na podania. **(priebežne)**
- Zabezpečiť edukáciu príslušníkov a ostatného personálu o neprípustnosti zastrašovania v súvislosti s podávaním sťažností a o potrebe predchádzať akýmkoľvek formám odvety voči odsúdeným. **(priebežne)**
- Vytvoriť podmienky na dôverný rozhovor s vedením alebo odborným personálom, aby odsúdení mohli bezpečne a otvorene hovoriť o problémoch. **(priebežne)**
- Zabezpečiť, aby sa schránky na sťažnosti nachádzali na oddieloch a odsúdení k nim mali počas dňa neobmedzený prístup v priestore, ktorý nie je monitorovaný kamerovým systémom. **(do 6 mesiacov)**

08 MATERIÁLNE PODMIENKY A HYGIENA

Monitorovací tím NPM v rámci monitoringu navštívil všetky oddiely a ďalšie priestory ústavu so zameraním na posúdenie materiálnych podmienok a vyhotovil fotodokumentáciu.

08.1. CELY/IZBY

Cely a izby v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou sú vybavené štandardne. Okná sú funkčné, zabezpečujú dostatočný prísun denného svetla, ako aj možnosť prirodzeného vetrania podľa potreby odsúdených. Z rozhovorov s odsúdenými však vyplynuli podnety týkajúce sa **nedostatočného tesnenia okenných výplní**, v dôsledku čoho dochádza k prieniku studeného vzduchu do obytných priestorov. (viď fotografia)

Prevažná väčšina odsúdených v štandardných oddieloch je ubytovaná v izbách s kapacitou osem až deväť osôb. V špecializovaných oddieloch sa nachádzajú aj menšie izby pre dve až päť osôb. Každá izba disponuje plne oddeleným sanitárnym priestorom s umývadlom a splachovacím záchodom.

Napriek tomu, že výmera izieb spĺňa zákonné požiadavky,⁵⁵ **vyšší počet osôb v jednej izbe má negatívne praktické dôsledky**, najmä obmedzenie využiteľného priestoru, narušenie spánkového režimu (v súvislosti s výkonom práce alebo služieb v skorých ranných hodinách) a komplikácie pri rannej hygiene v dôsledku spoločného využívania sanitárneho zariadenia. Vysoká obsadenosť zároveň znižuje mieru súkromia a môže nepriaznivo vplývať na psychickú pohodu odsúdených. Odsúdení ubytovaní v izbách s kapacitou päť osôb hodnotili tento model ako primeranejší z hľadiska spolunažívania, súkromia a celkového komfortu.

⁵⁵ § 18 ods. 1 zákona o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

V oblasti vybavenia izieb odsúdení poukazovali na **nevyhovujúci stav matracov**, ktoré sú jednotného typu bez zohľadnenia telesnej hmotnosti jednotlivcov, často tenké a opotrebované pričom cez ne cítiť kovovú konštrukciu postelí. Zároveň však viacerí odsúdení uviedli, že na základe individuálnej žiadosti im bola výmena matraca umožnená. Z rozhovorov zároveň vyplynulo, že odsúdení v zimnom období pociťujú na izbách chlad a v letných mesiacoch nadmerné teplo.

Viacerí odsúdení vyjadrili záujem o umožnenie používania televíznych alebo iných audiovizuálnych zariadení na izbách, čo by im umožnilo individuálne prispôbiť sledovanie obsahu časovému režimu a mohlo by prispieť k zníženiu napätia medzi odsúdenými. Používanie televíznych prijímačov však nie je zo strany ústavu schvalované, okrem iného aj z dôvodu absencie elektrických zásuviek. Považujeme za účelné zvážiť využitie **audiovizuálnych zariadení s vlastným napájaním**, ktoré nevyžadujú pripojenie do elektrickej siete. Odsúdení uvádzali, že takéto zariadenia by teoreticky mať mohli, ale nepočuli o nikom, komu by bolo využívanie vlastného televízora schválené zo strany vedenia ústavu.

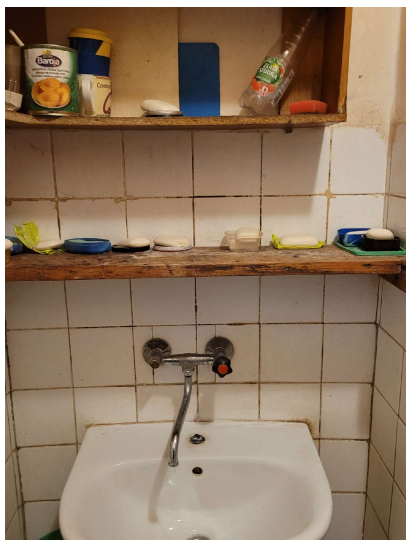

Opakovane bola uvádzaná aj **absencia kuchynských priestorov a možnosti prípravy vlastnej stravy**. Kuchyňa pre odsúdených je zriadená iba na jednom oddiele - výstupnom. Odsúdení na zvyšných oddieloch majú k dispozícii iba jednu rýchlovarnú kanvicu na celý oddiel (niekedy až 80 ľudí) a chýbajú chladničky, čo výrazne obmedzuje možnosť nákupu a skladovania potravín podliehajúcich skaze.

Napokon odsúdení poukazovali na potrebu estetickej úpravy izieb. V rámci ústavu monitorovací tím zaznamenal aj pozitívne príklady, najmä na špecializovaných oddieloch, kde boli izby vymaľované a doplnené o jednoduché dekorácie a rastliny. Tieto izby pôsobili výrazne priaznivejším dojmom. Takto upravené izby by mohli predstavovať vhodný štandard ubytovania v rámci ústavu, pričom realizácia obdobných opatrení si nevyžaduje výrazné finančné náklady zo strany ústavu. Zlepšenie estetickej úrovne ubytovacích priestorov zároveň môže mať priaznivý vplyv na psychickú pohodu odsúdených a celkovú kvalitu podmienok výkonu trestu.

08.2. SPRCHY A HYGIENA

Prístup k pitnej vode je v ústave zabezpečený a sprchovanie prebieha podľa stanoveného rozvrhu, spravidla **dvakrát týždenne**.⁵⁶ Prevažná väčšina odsúdených však považuje takúto frekvenciu za **nedostatočnú** a uvítala by jej zvýšenie. Ako problematický sa javí najmä rozvrh sprchovania na niektorých oddieloch, kde je sprchovanie sústredené do **dvoch po sebe nasledujúcich dní** (napr. utorok a štvrtok), pričom počas zvyšných štyroch dní odsúdení nemajú možnosť osobnej hygieny formou sprchovania.

Viacerí odsúdení ďalej poukazovali na skutočnosť, že na izbách je dostupná iba studená voda. V kombinácii s tým, že sprchovanie je umožnené spravidla len dvakrát do týždňa, sa táto skutočnosť javí ako problematická z hľadiska zabezpečenia primeranej osobnej hygieny. Odsúdení zároveň poukazovali na slabý tlak vody a **výpadky teplej vody**, čo negatívne ovplyvňuje kvalitu sprchovania. Táto skutočnosť je v rozpore s **Európskymi väzenskými pravidlami**, podľa ktorých má mať každý väzeň možnosť sprchy pri teplote zodpovedajúcej klimatickým podmienkam.⁵⁷

Positívne možno hodnotiť postup ústavu počas letného obdobia, kedy umožnil **vyššiu frekvenciu sprchovania**, čo odsúdení vnímali priaznivo.

Za vážny nedostatok v oblasti hygieny považujeme skutočnosť, že sprchové priestory sú **spoločné, otvorené a bez akýchkoľvek závesov, clôn či iného deliaceho prvku**. Spoločné sprchy **nepovažujeme za vyhovujúce z hľadiska zachovania súkromia a dôstojnosti osôb**. Podľa Európskych väzenských pravidiel majú mať uväznené osoby ľahký prístup k sociálnym zariadeniam, ktoré rešpektujú ich súkromie.⁵⁸

Osobitným problémom je **absencia bezbariérového prístupu k sprchám na oddiele 2D1**, určenom pre odsúdených v dôchodkovom veku, čo môže spôsobovať problémy najmä odsúdeným vo vyššom veku so zníženou mobilitou.

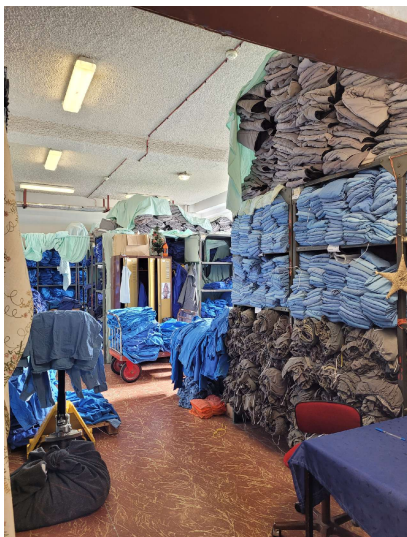
Napokon monitorovací tím na niektorých oddieloch, najmä **3BC a 5A**, zaznamenal **nevyhovujúce podmienky sprchových priestorov**, prejavujúce sa opadávaním omietky a koróziou kovových častí. V záujme zachovania primeraných hygienických a dôstojných podmienok by bolo vhodné pristúpiť k ich obnove.

⁵⁶ § 22 ods. 3 zákona o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

⁵⁷ Bod 19.4 Európskych väzenských pravidiel.

⁵⁸ Bod 19.3 Európskych väzenských pravidiel.

08.3. ODEV

Odsúdení opakovane poukazovali na **nevyhovujúci stav ústavného odevu** poskytovaného zo skladových zásob. Podľa ich vyjadrení ide prevažne o **staré a opotrebované kusy**, často v **nevhodných veľkostiach**, pričom nové odevy sú dostupné len v obmedzenom množstve a v praxi dochádza najmä k opakovanej rotácii staršieho oblečenia. Tento problém sa výraznejšie prejavuje najmä pri **spodnej bielizni**. Monitorovací tím počas návštevy rovnako zaznamenal výskyt **viditeľne opotrebovaných, poškodených a nesediacich kusov odevu**.

Pokiaľ ide o používanie civilného odevu, s výnimkou výstupného oddielu je odsúdeným na základe rozhodnutia riaditeľa ústavu umožnené používať **výlučne športový odev**, a to len počas športovej činnosti v určených spoločných priestoroch. **Kombinovanie ústavného a vlastného odevu nie je povolené**, čo podľa odsúdených komplikuje vykonávanie fyzickej aktivity počas vychádzok, najmä v zimnom období.

Odsúdení zároveň poukazovali na to, že ústavný odev **nezahŕňa krátke nohavice** a nie je umožnené nosenie tielka ani pobyt bez vrchnej časti odevu, čo **znižuje komfort pri vysokých teplotách**, najmä v letných mesiacoch. V zmysle medzinárodných štandardov sa má každému väzňovi, ktorému nie je dovolené nosiť vlastné oblečenie, **poskytnúť odev vhodný pre klimatické podmienky** a dostatočný na udržanie jeho zdravia.⁵⁹

Osobitne problematická je situácia odsúdených **zaradených do práce**, ktorí dostávajú spravidla **jedno pracovné tričko na týždeň**. Odsúdení uvádzali, že tento počet je nedostatočný, najmä pri fyzicky náročnej práci, keď sa odev rýchlo znečistí. V dôsledku toho si odsúdení perú pracovné oblečenie, najmä tričká a spodnú bielizeň, **ručne na izbách v studenej vode**, pričom ich následne sušia priamo v obytných alebo športových priestoroch.

08.4. SPOLOČENSKÉ PRIESTORY

Pri návšteve spoločenských priestorov monitorovací tím zaznamenal **výrazné rozdiely v úrovni vybavenia medzi jednotlivými oddielmi**.

V oblasti **športových miestností** bolo zistené, že na niektorých oddieloch, najmä na **oddiel 3BC (vzdelávací)** a **oddiel 2C2 (výstupný)**, sú priestory vybavené funkčným a novším zariadením vrátane posilňovacích strojov a činiek. Na väčšine štandardných oddielov však športové vybavenie **chýba alebo je nedostatočné**, pričom absentuje aj základné zariadenie, ako sú činky. Odsúdení zároveň uvádzali, že nemajú povolené používať ani improvizované záťaž (napr. fľaše s vodou), keďže takéto konanie je sankcionované disciplinárnymi postihmi. Na niektorých oddieloch športové miestnosti

⁵⁹ Pravidlo 19 ods. 1 Štandardné minimálne pravidlá Organizácie Spojených národov pre zaobchádzanie s väzňami (Pravidlá Nelsona Mandelu).

zároveň **slúžia aj ako sušiarne**, čo ďalej obmedzuje ich využitie na športové aktivity.

Pokiaľ ide o **kultúrne miestnosti** na štandardných oddieloch, tieto pôsobili prevažne **stroho a nepodnetne**. Väčšinou boli vybavené jedným televízorom a drevenými stoličkami, bez výraznejších prvkov podporujúcich oddych alebo kultúrne vyžitie. Odsúdení poukazovali na to, že z dôvodu stanovenej večierky často nemajú možnosť dopozerať filmy alebo televízne programy. Zároveň upozorňovali na vznik napätia a konfliktov v súvislosti s používaním **jedného televízora pre celý oddiel**, ktorý v niektorých prípadoch slúži až pre približne 80 odsúdených.

Na druhej strane monitorovací tím zaznamenal aj **pozitívne príklady dobrej praxe**. Na oddiele ochranného liečenia boli ateliér a terapeutická miestnosť esteticky upravené a doplnené o rastliny a dekorácie, pričom priestory pôsobili kultivovane a útulne. Rovnako pozitívne bola hodnotená kultúrna miestnosť na oddiele **OŠZ**, ako aj študovňa a terapeutická miestnosť na oddiele pre prvotrestaných, ktoré boli funkčne vybavené a vytvárali príjemnejšie prostredie.

Celkovo zistenia poukazujú na **nerovnomernú úroveň vybavenia a kvality spoločenských priestorov** medzi jednotlivými oddielmi.

08.5. STRAVA

Monitorovací tím zaznamenal veľa sťažností týkajúcich sa stravy, konkrétne vyjadrilo nespokojnosť so stravou **57 zo 74 oslovených odsúdených** naprieč všetkými oddielmi. Námietky sa týkali najmä **kvality, nízkej pestrosti jedál** a presvedčenia odsúdených, že **veľkosť porcií nezodpovedá stanovenej gramáži**. Odsúdení uvádzali, že porcie nie sú naberané jednotne a že pri výdaji jedla **nedochádza k váženiu porcií**, čo vedie k rozdielom v množstve vydávanej stravy.

Monitorovací tím počas návštevy priamym **pozorovaním zaznamenal** porcie vydané odsúdeným, ktoré boli **viditeľne menšie** než porcia prezentovaná monitorovaciemu tímu na ochutnanie priamo v jedálni (viď. fotografia). Uvedené zistenia, v kombinácii s výpoveďami odsúdených, považujeme za **znepokojujúce**.

Zavedenie **kontrolných mechanizmov pri výdaji stravy**, najmä váženia porcií, by mohlo predstavovať jednoduché a efektívne opatrenie na zabezpečenie dodržiavania stanovených noriem.

Zároveň bolo zistené, že **možnosť prípravy vlastnej stravy je umožnená výlučne na výstupnom oddiele**; odsúdení na ostatných oddieloch takúto možnosť nemajú a **nie sú im k dispozícii ani chladničky** na skladovanie potravín. Obmedzené možnosti vlastnej prípravy stravy tak zvyšujú význam **primeranej kvality a množstva ústavnej stravy**, na ktorú sú odsúdení plne odkázaní.

08.6. BUFET

Ceny tovaru v bufete sú vo všeobecnosti **porovnateľné s cenami v bežných komerčných obchodoch**. Hoci cenová úroveň bufetu zodpovedá bežným trhovým cenám, jej dopad na odsúdených je potrebné posudzovať v kontexte ich obmedzených finančných možností počas výkonu trestu. **Výber tovaru** v bufete odsúdení hodnotili ako **pomerne pestrý**.

08.7. VYCHÁDZKOVÉ DVORCE

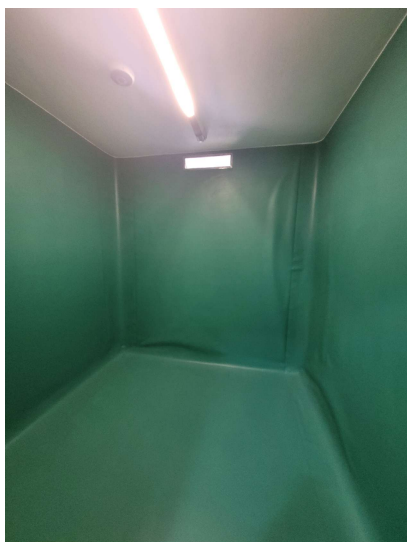

Hlavný vychádzkový dvorec sa nachádza vo vnútrobloku ústavu a **umožňuje vykonávanie športových aktivít**, najmä hry futbalu. Je **vybavený posilňovacími strojmi a nachádza sa na ňom aj zeleň**. Odsúdení uvádzali, že v porovnaní s predchádzajúcim stavom došlo k jeho funkčnému zlepšeniu.

Súčasťou vychádzkového dvora je aj **krytá pergola** určená na využitie v prípade nepriaznivého počasia. **Jej kapacita sa však javí ako nedostatočná, keďže neumožňuje súčasné využitie väčším počtom odsúdených**.

Pozitívne bolo hodnotené aj to, že vychádzkový dvorec na oddiele OBR poskytuje **horizontálny výhľad, čo monitorovací tím vníma priaznivo** z hľadiska psychickej pohody odsúdených.

08.8. KOMPENZAČNÁ MIESTNOSŤ

Monitorovací tím počas monitoringu navštívil aj **kompensačnú miestnosť**, ktorá sa v ústave nachádza. V zmysle právnej úpravy je kompenzačná miestnosť špeciálne upravená tak, aby si odsúdený nemohol spôsobiť ujmu na zdraví. Kompenzačná miestnosť bola celá natretá na zeleno a monitorovací tím mohol vyskúšať, že **steny boli veľmi tvrdé**, v prípade ak by mal odsúdený nejaký akútny záchvat, mohol by si v dôsledku nárazu do stien vážne ublížiť. Tento stav je potrebné napraviť.

Odporúčania pre ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou:

- Zabezpečiť tesnenie okien s cieľom zamedziť prienik studeného vzduchu do obytných priestorov. **(do 12 mesiacov)**
- Prehodnotiť ubytovanie s vysokým počtom osôb (8 – 9 odsúdených na izbu) a postupne smerovať k nižšej kapacite izieb. **(priebežne)**
- Zvážiť schválenie televíznych alebo audiovizuálnych zariadení na izbách, ako prostriedku na zníženie napätia a konfliktov medzi odsúdenými. **(do 6 mesiacov)**
- Zlepšiť podmienky pre prípravu a uchovávanie stravy, najmä zväzšením zariadenia kuchyniek, zvýšenia počtu rýchlovarných kanvíc a zabezpečenia chladničiek. Zvážiť

rozšírenie možností prípravy vlastnej stravy aj mimo výstupného oddielu. **(priebežne)**

- Rozšíriť estetické úpravy izieb (vymalovanie, jednoduché dekorácie, rastliny) ako štandard naprieč ústavom. **(priebežne)**
- Zabezpečiť stavebné oddelenie jednotlivých sprchových miest alebo ich vybavenie závesmi s cieľom ochrany súkromia a dôstojnosti odsúdených. **(do 12 mesiacov)**
- Zabezpečiť dostatočný a stabilný prísun teplej vody pre sprchovanie všetkých odsúdených v súlade s Európskymi väzenskými pravidlami. **(priebežne)**
- Prehodnotiť rozvrh sprchovania, najmä prax sústreďovania sprchovania do dvoch po sebe nasledujúcich dní, a zabezpečiť rovnomernejšie rozloženie hygieny počas týždňa. **(do 3 mesiacov)**
- Zabezpečiť bezbariérový prístup k sprchám na oddieloch určených pre odsúdených vo vyššom veku a osoby so zníženou mobilitou. **(do 12 mesiacov)**
- Pristúpiť k obnove povrchových úprav sprchových priestorov (omietky, korodované časti) na vybraných oddieloch. **(do 6 mesiacov)**
- Vytriediť poškodené kusy ústavného odevu a zabezpečiť nové kusy ústavného odevu, najmä spodnej bielizne. **(do 6 mesiacov)**
- Zvýšiť počet kusov pracovného odevu poskytovaného odsúdeným zaradeným do práce. **(do 3 mesiacov)**
- Odsúdeným v lete poskytovať vhodnejšie oblečenie, vrátane krátkych nohavíc. **(do 6 mesiacov)**
- Prehodnotiť obmedzenia kombinovania ústavného a vlastného odevu počas vychádzok, aby nebola obmedzovaná fyzická aktivita. **(priebežne)**
- Vybaviť posilňovne na oddieloch lepším športovým vybavením. **(do 12 mesiacov)**
- Zvážiť vytvorenie sušiarňí, kde by odsúdení mohli sušiť prádlo (napr. využiť neobsadené cely). **(do 12 mesiacov)**
- Kultúrne miestnosti vybaviť pohodlnejším sedením a miestom na relaxáciu, vybaviť knihami a prostriedkami na pestrejšie aktivity. **(do 12 mesiacov)**
- Zaviesť váženie porcií pri výdaji stravy ako kontrolný mechanizmus dodržiavania stanovených gramáží. **(do 3 mesiacov)**
- Zabezpečiť viac rýchlo varných kanvíc na oddiely. **(do 3 mesiacov)**

- Zabezpečiť rozšírenie kapacity krytej časti vychádzkového dvora, aby bola použiteľná pre väčší počet odsúdených. **(do 12 mesiacov)**
- Vybaviť kompenzačnú miestnosť v ústave mäkkšími stenami. **(do 12 mesiacov)**

09 PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

Kľúčovým faktorom pre riadne fungovanie ústavu a zabezpečenie ochrany pred zlým zaobchádzaním je nielen fyzické prostredie, ale predovšetkým personálne zabezpečenie ústavu. Počas návštevy bolo identifikované **poddimenzovanie stavu príslušníkov ZVJS**. Z rozhovorov a priameho pozorovania vyplynulo, že v priamom výkone služby sa v jednom momente nachádza len osem dozorcov/referentov režimu na celý ústav. Táto situácia núti personál k výraznému fyzickému nasadeniu, pričom jeden referent má bežne na starosti až tri oddiely súčasne.

Takýto stav považujeme za vysoko rizikový. Ak je personál nútený neustále sa presúvať medzi viacerými stanoviskami, **dochádza k oslabeniu tzv. dynamickej bezpečnosti**. Tá je založená na nepretržitom kontakte a budovaní profesionálnych vzťahov medzi personálom a odsúdenými, čo umožňuje včasnú identifikáciu a riešenie narastajúceho napätia. Pri zistenej nízkej koncentrácii personálu sa dohľad obmedzuje len na mechanickú kontrolu a riešenie akútnych incidentov, čím sa stráca preventívny rozmer väzenskej služby. Zároveň takýto stav predstavuje výraznú fyzickú aj psychickú záťaž pre personál ústavu.

S kvantitatívnym nedostatkom personálu úzko súvisí aj **kvalita jeho odbornej prípravy**. Monitorovací tím zaznamenal, že vzdelávanie dozorcov je dominantne zamerané na technické a silové aspekty výkonu služby, ako sú sebaobrana či taktika používania donucovacích prostriedkov. Hoci sú tieto zručnosti nevyhnutné, **absentuje adekvátne vzdelávanie v oblasti „mäkkých zručností“** a psychológie.⁶⁰ Príslušníci na pozícii dozorcov vykazujú deficit v školeniach zameraných na deeskaláciu konfliktov a nenásilnú komunikáciu, čo sú primárne nástroje na predchádzanie násilliu bez potreby použitia sily. Rovnako sme zaznamenali, že príslušníci nemajú v súčasnosti k dispozícii skupinovú ani individuálne supervízie.

Vnímame, že v prostredí, kde je personál preťažený a školený primárne k represii, sa **zvyšuje riziko neadekvátnych reakcií na krízové situácie**. Vzdelávanie v oblasti ľudských práv by preto nemalo byť vnímané len ako teoretická nadstavba, ale ako praktický manuál pre každodennú interakciu. Práve kvalifikovaní a personálne

⁶⁰ Nelson Mandela Rules. Rule 76 (1. c): *„Tréning pre väzenský personál by mal zahŕňať minimálne tréning k ochrane a bezpečnosti vrátane koncepcie dynamickej bezpečnosti, použitia sily a donucovacích prostriedkov a zaobchádzania s násilnými páchatelmi, s náležitým ohľadom na preventívne a upokojujúce techniky, ako sú vyjednávanie a mediácia.“* Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Nelson_Mandela_Rules-E-ebook.pdf

dostatočne zastúpení zamestnanci sú najlepšou zárukou rešpektovania ľudskej dôstojnosti väznených osôb. Nedostatok príslušníkov v službe v kombinácii s jednostranným zameraním ich výcviku vytvára **prostredie náchylné na systémové zlyhania**.

Odporúčania pre GR ZVJS:

- Zabezpečiť dostatočný počet príslušníkov na vykonávanie služieb na oddieloch v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou napr. prostredníctvom náborových kampaní alebo zavedenia motivačných opatrení, ako sú benefity za službu v náročných podmienkach.⁶¹ **(priebežne)**
- Rozšíriť ponuku vzdelávania hradeného ústavom pre príslušníkov aj na intenzívnejšie školenie k dynamickej bezpečnosti a deeskalácii konfliktov. **(priebežne)**

PREHĽAD ODPORÚČANÍ

V nižšie uvedenom prehľade sú zahrnuté odporúčania, ktoré nadväzujú na naše zistenia z neohlásenej návštevy ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou spoločne s uvedením časového rámca, v rámci ktorého by mali byť implementované. Veríme, že uvedené odporúčania prispievajú nielen k posilneniu základných práv odsúdených osôb, ale rovnako aj k posunom v systémových oblastiach dotýkajúcich sa celého väzenského systému.

Ministerstvo spravodlivosti SR

do 12 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb.
do 6 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Zvážiť ďalšiu úpravu RMS č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráže v oblasti frekvencie a odôvodnenosti dôkladných osobných

⁶¹ Európske väzenské pravidlá. Body 76 až 80. Napr. Bod 76: "Personál má byť starostlivo vyberaný, dôkladne školený tak pri nástupe, ako aj trvalo, má byť **profesionálne odmeňovaný** a má mať postavenie, ktoré mu zaručuje rešpekt občianskej spoločnosti." Alebo Bod 79.1: "**Platy majú byť primerané, aby vyhovujúci personál pritiahli a udržali.**"

	<p>prehliadok, a to najmä s ohľadom na vykonávanie prehliadok pred odchodom a po príchode z vnútorných pracovísk, návštev, ako aj ďalších činností vykonávaných výlučne v budove ústavu.</p>
	<p>Generálne riaditeľstvo ZVJS</p>
priebežne	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečiť dostatočný počet príslušníkov na vykonávanie služieb na oddieloch v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou napr. prostredníctvom náborových kampaní alebo zavedenia motivačných opatrení, ako sú benefity za službu v náročných podmienkach. • Rozšíriť ponuku vzdelávania hradeného ústavom pre príslušníkov aj na intenzívnejšie školenie k dynamickej bezpečnosti a deeskalácii konfliktov.
do 6 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrokovou metódou. Inicovať zakotvenie dvojkrokovej metódy a vyžiadanie vykonania drepu počas dôkladnej osobnej prehliadky podmieniť existenciou individualizovaného rizika spoločne s jeho zaznamenaním v úradnom zázname.
	<p>ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou</p>
bezodkladne	<ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečiť taký spôsob vykonania prehliadky pri príjme, ktorý bude rešpektovať právo osôb na súkromie a bude viac dbať na zachovanie ich dôstojnosti. Vyzlečenie do spodnej bielizne by malo byť vždy realizované v súkromí, za plentou alebo v samostatnom priestore.

- **Poučiť príslušníkov o zisteniach** zo správy z monitoringu NPM v zariadení. Zdôrazniť význam a nutnosť dodržiavať **Etický kódex** príslušníka a zamestnanca Zboru väzenskej a justičnej stráže. Príslušníkov osobitne a explicitne poučiť o tom, že vyuškanie akýchkoľvek fyzických trestov je protiprávne.
- Zabezpečiť, aby bola zdravotná starostlivosť dostupná **aj mimo nárokových dní** v prípade pretrvávajúcich bolestí a zhoršení zdravotného stavu.
- Zabezpečiť, aby **vstupné zdravotné prehliadky** pri prijatí odsúdených boli v prípade zistených zranení vždy doplnené lekársym vyšetrením, nielen vyšetrením zdravotnou sestrou.
- Zabezpečiť, aby **zdravotné obmedzenia odsúdených** neviedli k ich faktickému vylúčeniu z vychádzok alebo iných základných režimových aktivít.
- Skrátiť **čakacie doby na prvé psychiatrické vyšetrenie** pri zhoršení psychického stavu alebo nespavosti.
- Zabezpečiť, aby odsúdení mali reálny a **osobný kontakt s psychiatrom**, nielen v súvislosti s predpisovaním liekov.
- Poskytovať odsúdeným systematické programy a psychosociálnu podporu zameranú na **riešenie závislostí**.
- Zabezpečiť **osobám so zníženou pohyblivosťou** pravidelný a systematický prístup k každodennej vychádzke na čerstvom vzduchu bez potreby individuálneho dožadovania sa o použitie výtahu.
- Zabezpečiť, aby odsúdení z diferenciacnej skupiny C mali **možnosť zapojiť sa do pracovného procesu**.
- Zlepšiť **podmienky pre fyzické návštevy** z hľadiska súkromia, najmä v situáciách, keď prebiehajú v hromadných a provizórnych priestoroch.
- Prehodnotiť **rozsah a spôsob osobných prehliadok** pred a po návštevách, aby boli primerané bezpečnostnému riziku a čo najmenej invazívne.
- Zabezpečiť funkčný, pravidelne dostupný a primerane vybavený **detský kútik**.
- Zabezpečiť **základné potreby detí** počas návštev, vrátane prístupu k pitnej vode.

priebežne

- **Skvalitniť systém vnútorných kontrol** zameraných na zlé zaobchádzanie s väznenými osobami, s osobitným dôrazom na rizikové oddiely a vykonávanie generálnych aj čiastkových prehliadok, a to cestou **periodických previerok a auditov** zameraných na striktné dodržiavanie stanovených noriem a postupov v oblasti zaobchádzania s odsúdenými.
- Vyvarovať sa do budúcnosti vykonávaniu generálnych, čiastkových a akýchkoľvek iných prehliadok spôsobom, ktorý by znemožňoval **identifikáciu zasahujúcich príslušníkov ZVJS**.
- Dbať, najmä v prípadoch rizikových oddielov (dif. skupina C), na také zaobchádzanie, ktoré bude v každom jednotlivom prípade **založené na individuálnom posúdení prípadu**. Ak je rozhodnuté, že s konkrétnou osobou je nevyhnutné zaobchádzať rozdielne, individuálne posúdenie a odôvodnenie (v prípade identifikácie rizika u konkrétnej osoby) vždy vhodne zaznamenať v úradnom zázname.
- Poskytnúť odsúdeným umiestneným **v diferenciačnej skupine C** namiesto rutinného disciplinárneho trestania a uplatňovania striktného režimu širšiu ponuku aktivít a intenzívnejšiu psychologickú a adiktologickú starostlivosť.
- V prípadoch, že sa odsúdení **sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov** za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia odsúdeného, a nie ohrozenia poriadku ústavu.
- Posilniť **personálne kapacity zdravotného oddelenia**, najmä obsadenie lekárskeho oddelenia, aby bola zabezpečená primeraná dostupnosť zdravotnej starostlivosti počas celej ambulantnej doby.
- Zabezpečiť, aby **podávanie liekov** osobám vo výkone trestu vykonávali výlučne zdravotnícki pracovníci aj počas víkendov, v súlade s medzinárodnými štandardmi, a aby distribúcia liekov nebola prenášaná na nezdravotnícky personál.
- Jednotne nastaviť **postupy pri poskytovaní základných liekov** a liekov proti bolesti tak, aby ich

dostupnosť nebola podmienená finančnými prostriedkami odsúdených.

- Posilniť komunikáciu zdravotníckeho personálu s odsúdenými a dbať na **rešpektujúci, neponižujúci prístup**, vrátane predchádzania verbálne nevhodnej komunikácii a spochybňovaniu zdravotných ťažkostí bez riadneho vyšetrenia.
- Posilniť systematickú a preventívnu **prítomnosť psychológov na oddieloch**, nielen na základe individuálnych žiadostí odsúdených (najmä na uzavretom oddiele).
- Rozšíriť ponuku **skupinových terapeutických a podporných aktivít** aj mimo výstupného oddielu.
- Zaviesť **jednotný postup hodnotenia samovražedného rizika** po sebaopoškodzujúcom správaní, vrátane opakovaného skríningu.
- Pokračovať a rozvíjať **spoluprácu s externými podpornými skupinami**, najmä v oblasti závislostí a resocializácie.
- Zabezpečiť **kontinuitu liečby závislostí** aj po ukončení ochrannej liečby počas pokračovania výkonu trestu.
- Zaviesť systematické aktivity zamerané na **posilňovanie motivácie k abstinencii** a manažment cravingu po ukončení ochrannej liečby.
- Podporiť **systematické vzdelávanie personálu** v oblasti manažmentu závislostí a medicíny drogových závislostí.
- Zabezpečiť **pravidelnú odbornú supervíziu** pre zamestnancov úseku ochranných liečení vrátane psychológov a psychiatrov.
- Navýšiť **zdravotnícke úväzky na úseku ochranných liečení** s cieľom znížiť preťaženie psychiatra a psychológov a zabezpečiť zastupiteľnosť pri ich neprítomnosti.

- Zabezpečiť po individuálnom posúdení odsúdenému **aj dlhšiu vychádzku** ako bežne stanovený hodinový rozsah.
- Zabezpečiť odsúdeným z oddielu **OŠZ** vykonávať **primeranú prácu v rámci ústavu**, za ktorú by dostávali adekvátnu mzdu.
- Umožniť odsúdeným **sprevádzať dieťa do detského kútika** a zotrvať tam s ním, najmä pri mladších deťoch, v rozsahu zlučiteľnom s bezpečnostnými požiadavkami.
- Zjednodušiť a urýchliť **administratívne postupy pri schvaľovaní sprievodných osôb maloletých detí**.
- Posilniť **dôveru v sťažostný mechanizmus** prostredníctvom väčšej edukácie odsúdených, ochrany pred odvetou a monitorovania reakcií na podania.
- Zabezpečiť **edukáciu príslušníkov** a ostatného personálu o neprípustnosti zastrašovania v súvislosti s podávaním sťažností a o potrebe predchádzať akýmkoľvek formám odvety voči odsúdeným.
- Vytvoriť **podmienky na dôverný rozhovor** s vedením alebo odborným personálom, aby odsúdení mohli bezpečne a otvorene hovoriť o problémoch.
- Prehodnotiť **ubytovanie s vysokým počtom osôb** (8 – 9 odsúdených na izbu) a postupne smerovať k nižšej kapacite izieb.
- Zlepšiť **podmienky pre prípravu a uchovávanie stravy**, najmä zväžením zariadenia kuchyniek, zvýšením počtu rýchlovarných kanvíc a zabezpečenia chladničiek. Zvážiť rozšírenie možností prípravy vlastnej stravy aj mimo výstupného oddielu.
- Rozšíriť **estetické úpravy izieb** (vymalovanie, jednoduché dekorácie, rastliny) ako štandard naprieč ústavom.
- Zabezpečiť **dostatočný a stabilný prísun teplej vody** pre sprchovanie všetkých odsúdených v súlade s Európskymi väzenskými pravidlami.

	<ul style="list-style-type: none"> • Prehodnotiť obmedzenia kombinovania ústavného a vlastného odevu počas vychádzok, aby nebola obmedzovaná fyzická aktivita. • Zabezpečiť dostatočný počet príslušníkov na vykonávanie služieb na oddieloch v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou napr. prostredníctvom náborových kampaní alebo zavedenia motivačných opatrení, ako sú benefity za službu v náročných podmienkach. • Rozšíriť ponuku vzdelávania hradeného ústavom pre príslušníkov aj na intenzívnejšie školenie k dynamickej bezpečnosti a deeskalácii konfliktov.
do 12 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Realizovať pre odsúdených kurz slovenského jazyka. • Zvýšiť technickú kapacitu a spoľahlivosť telefónnych a videohovorových zariadení tak, aby sa predišlo výpadkom a dlhému čakaniu. • Zabezpečiť rovnomernejší prístup k telefonovaniu medzi jednotlivými oddielmi a diferenciacnými skupinami tak, aby rozdiely v rozsahu kontaktu neboli neprimerané. • Zabezpečiť tesnenie okien s cieľom zamedziť prienik studeného vzduchu do obytných priestorov. • Zabezpečiť stavebné oddelenie jednotlivých sprchových miest alebo ich vybavenie závesmi s cieľom ochrany súkromia a dôstojnosti odsúdených. • Zabezpečiť bezbariérový prístup k sprchám na oddieloch určených pre odsúdených vo vyššom veku a osoby so zníženou mobilitou. • Vybaviť posilňovne na oddieloch lepším športovým vybavením. • Zvážiť vytvorenie sušiarňí, kde by odsúdení mohli sušiť prádlo (napr. využiť neobsadené cely). • Kultúrne miestnosti vybaviť pohodlnejším sedením a miestom na relaxáciu, vybaviť knihami a prostriedkami na pestrejšie aktivity. • Zabezpečiť rozšírenie kapacity krytej časti vychádzkového dvora, aby bola použiteľná pre väčší počet odsúdených.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vybaviť kompenzačnú miestnosť v ústave väčšími stenami.
do 6 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Umožniť vzdelávanie odsúdeným z diferenčnej skupiny C. • Zabezpečiť, aby sa schránky na sťažnosti nachádzali na oddieloch a odsúdení k nim mali počas dňa neobmedzený prístup v priestore, ktorý nie je monitorovaný kamerovým systémom. • Zvážiť schválenie televíznych alebo audiovizuálnych zariadení na izbách, ako prostriedku na zníženie napätia a konfliktov medzi odsúdenými. • Pristúpiť k obnove povrchových úprav sprchových priestorov (omietky, korodované časti) na vybraných oddieloch. • Vytriediť poškodené kusy ústavného odevu a zabezpečiť nové kusy ústavného odevu, najmä spodnej bielizne. • Odsúdeným v lete poskytovať vhodnejšie oblečenie, vrátane krátkych nohavíc.
do 3 mesiacov	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoriť pre odsúdených v špecializovaných oddieloch (nástupný, dôchodkový, OBR) zmysluplné aktivity a záujmové krúžky, ktoré budú reagovať na problémové oblasti daného oddielu. • Vytvoriť pre odsúdených z diferenčnej skupiny C zmysluplné aktivity a záujmové krúžky, ktoré budú podporovať ich resocializáciu. • Prehodnotiť rozvrh sprchovania, najmä prax sústreďovania sprchovania do dvoch po sebe nasledujúcich dní, a zabezpečiť rovnomernejšie rozloženie hygieny počas týždňa. • Zvýšiť počet kusov pracovného odevu poskytovaného odsúdeným zaradeným do práce. • Zaviesť váženie porcií pri výdaji stravy ako kontrolný mechanizmus dodržiavania stanovených gramáží. • Zabezpečiť viac rýchlo varných kanvíc na oddiely.

